

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Υ Π Ο

ΧΑΡΙΤΩΝΟΣ ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΟΥ

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΛΗΚΥΘΟΣ - ΘΥΛΑΚΟΣ

Ὁ Θεόφραστος ἐν τοῖς Χαρακτῆρσι διαγράφων ἐν τῷ ΙΓ' κεφαλαίῳ τὸν δεισιδαίμονα λέγει § 6 «καὶ ἔαν μῦς θύλακον ἀλφίτων¹ διαφάγη πρὸς τὸν ἐξηγητὴν ἐλθὼν ἐρωτᾷν». Ἀντὶ τοῦ ἀλφίτων ὁ Cobet ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1856, σελ. 195. (Nov. Lect. σ. 174, 1858) καὶ ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1874, σελ. 51 ἔγραψεν ἀλφιτηρόν, οὗ τὰ ἴχνη εὗρισκει ἐν τῇ γραφῇ τοῦ Βατικανοῦ κώδικος ἀλφίτην. Ἀποβλέπων δ' εἰς τὴν χοῆσιν, καθ' ἣν παρὰ μὲν τοῖς Ῥωμαίοις ἴδιαι λέξεις ἐπὶ τῶν μυῶν εἶναι τὸ r o d e r e καὶ a r r o d e r e καὶ p e r r o d e r e, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλησι τὸ τ ρ ὴ γ ε ι ν² καὶ διατ ρ ὴ γ ε ι ν καὶ π ε ρ ι τ ρ ὴ γ ε ι ν, κτλ., ἐπαγόμενος μαρτύριον ἀγνώστου κωμικοῦ ποιητοῦ (Ἀδέσπ. 341 K) ἐκ τοῦ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως Στρωμ. Γ', 24 (τόμ. Γ', σελ. 17,8 St.):

ἄν μῦς διορύξῃ βωμόν³ ὄντα πῆλινον,
 κᾶν μηδὲν ἄλλ' ἔχων⁴ διατράγη θύλακον,⁵
 ἀλεκτροῦν τρεφόμενος ἄν ἀφ' ἐσπέρας
 ἄσῃ, τιθέμεθα τοῦτο σημείον τινος.⁶

καὶ τὰ παρακατιόντα «Τί δὲ θαυμάσιόν, εἰ ὁ μῦς, φησὶν ὁ Βίων, τὸν

1 ἀλφίτων: Περβ. Ξενοφ. Ἑλλ. Α', 7,11 «παρῆλθέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχευς ἀλφίτων σωθῆναι».

2 Γενικῶς τὸ μὲν τ ρ ὴ γ ε ι ν — τ ρ α γ ε ῖ ν, ἐξ οὗ τὰ τ ρ α γ ῆ μ α τ α, τ ρ ω γ ᾶ λ ι α, ἐπὶ ὤμων καὶ σκληρῶν λαμβάνεται, τὸ δ' ἐσθίειν ἐπὶ ἐφθῶν καὶ ὀπτῶν. Ὁ Φώτιος ἐν τῷ Λεξικῷ γράφει «τ ρ ὴ γ ε ι ν: οὐχὶ τὸ ἐσθίειν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ τ ρ α γ ῆ μ α τ α καὶ τ ρ ω κ τ ᾶ καλούμενα· οὕτως Ἀριστοφάνης».

3 τοῖχον ἀντὶ τοῦ βωμόν γρ. ὁ Naber Μνημοσ. 1880, 433. Σφόδρα δ' ἀμφιβάλλομεν ἐὰν τὸ παρὰ τῷ Αἰλιανῷ π. Ζφ. ΙΒ', 5 ἀπαντῶν «καὶ τρέφονται μὲν ἐν τῷ Σμινθείῳ μῆες τιθασοὶ δημοσίας τροφᾶς λαμβάνοντες, ὑπὸ δὲ τῷ βωμῷ φωλεύουσι λευκοί, καὶ παρὰ τῷ ἱερίῳ τοῦ Ἀπόλλωνος ἔστηκε μῦς· συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς παραδόσεως».

4 Ὁ Naber αὐτ. ἀντὶ τοῦ ἔχων γρ. εὐρών.

5 ληκύθειον ὁ κώδιξ, θύλακον Porsonus.

6 τιθέμεθα τοῦτο σημείον τινος· ἔγραψεν ὁ Cobet αὐτ. ἀντὶ τοῦ τιθέμενοι τοῦτο σημείον τινος.

θύλακον διέτραγεν οὐχ εὐρών ὅτι φάγη; Τοῦτο γὰρ ἦν θαυμαστόν, εἰ ὡσπερ Ἄρκεσίλαος παίζων ἐνεχείρει, τὸν μὲν ὁ θύλαξ¹ κατέφαγεν» μεταβάλλει τὸ διαφάγη εἰς τὸ διατράγη. ὅπερ πρὸ τοῦ Cobet ἔπραξεν ὁ Hirschig ἐν ἔτει 1849 καὶ μετὰ τὸν Cobet ὁ Nauck ἐν *Mél. gréco-rom.* τόμ. 5', σελ. 160 (1892) καὶ ὁ Blaydes ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Σφηκῶν σελ. 246, 367 (1892). Πρβ. Ἡσύχ. «θύλακοτρόξι: μῦς». Τῶν ἐκδοτῶν τοῦ Θεοφράστου ὁ Navarre καὶ ὁ Ἐμμανουήλ Δαυίδ κατεχώρισαν εἰς τὸ κείμενον τὴν μεταβολὴν τοῦ διαφάγη εἰς τὸ διατράγη, περὶ δὲ τούτου θὰ εἴπωμεν εὐθὺς παρακατιόντες.

Ἐν τῷ μνημονευθέντι ἀποσπασματικῷ παραδεδομένον ὑπάρχει, ὡς ὑπεσημειώθη, οὐχὶ θύλακον ἀλλὰ ληκύθειον «κᾶν διατράγη ληκύθειον», ἀνθ' οὗ ὁ Πόρσον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Μηδείας σελ. 422. XI (1826 *Cantabrigiae*)² ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὸ ἐν τοῖς Χαρακτῆρσι τοῦ Θεοφράστου χωρίον «ἐὰν μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγη» ἔγραψεν ἀντὶ τοῦ ληκύθειον, ὅπερ ἀποπτύει τὸ μέτρον, τὸ εὐαρμοστοῦν πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ μέτρον θύλακον. Ἡ διόρθωσις ὑπὸ πάντων ἐγένετο ἀποδεκτὴ.

Γνωστὸν μὲν πᾶσι τοῖς φιλολογοῦσι καὶ τὴν κριτικὴν τέχνην ἀσκοῦσιν ὑπάρχει ὅτι τὰ ἰσοδύναμα ἢ τὰ συγγενῆ πολλάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συνεχύθησαν, οἷον φιλύειν - φυτεύειν,³ πέφυκεν - ἐστίν,⁴ παῖς - υἱός,⁵ χεῖρων - κακίων,⁶ βροτοῖς - νεκροῖς,⁷ τίθεσθαι - ἡγεῖσθαι,⁸ λέγειν - λαλεῖν,⁹ τεκνώσεις - φυτεύσεις,¹⁰ νομίζετε - δοκεῖτε,¹¹ ἀτίζειν - ἀτιμάζειν,¹² κτυπεῖν - ψοφεῖν,¹³ κ. ἄ., καὶ ὅτι ὀξυνοῦστατα ὁ Porson ἀποβλέψας εἰς τὰ μνημονευθέντα χωρία ἔγραψεν ἀντὶ τοῦ ληκύθειον θύλακον, δι' οὗ καὶ τὸ μέτρον ἀποκαθίσταται, ἀλλ' εὐχερέστερον ὑπῆρχεν ὁ Βρετανὸς κριτικὸς τότε μέτρον ἀποκαθιστῶν καὶ τῆς παραδόσεως ἢ τι ἢ οὐδὲν ἀφιστάμενος νὰ γράψῃ:

κᾶν μηδὲν ἀλλ' ἔχων διατράγη λήκυθειον.

¹ θύλακος Θεοδώρητ. Ἑλληνικῶν Θεορ. 5', 19.

² Ἡ πρώτη ἐκδοσις ἐγένετο ἐν ἔτει 1801.

³ Μνημ. 1860, 62. 1875, 205 κ. ἄ. ⁴ Λογ. Ἑσμ. σελ. 449.

⁵ αὐτ. σελ. 344 «πατὴρ ἀνουδέτητος παῖδα νουθετεῖ», ἀνθ' οὗ ὁ Cobet διὰ συντέλειαν ἰαμβικὴν γράφει «π. ἀ. υἱὸν νουθετεῖ», ὁ δὲ Wilamowitz «π. ἀνοουθέτητα παῖδα νουθετεῖ», ὅπερ ἡκιστα ἡμῖν ἀρέσκει.

⁶ Λογ. Ἑσμ. σ. 449. Μνημ. 1874, 497. 1877, 264. ⁷ Λίσχολ. Χορηφ. στ. 127.

⁸ Κόντος ἐν Ἀθηνῶν τ. 5', σελ. 186. Valckenaer Διατρ. σ. 3. ⁹ Χαριτωνίδου, Κριτ. καὶ Γραμματ. σελ. 230.

¹⁰ Porson Φοιν. στ. 19. (σελ. 283). ¹¹ Λογ. Ἑσμ. σελ. 461.

¹² Εὐριπ. Ἄλκ. στ. 1037. ¹³ Εὐρ. π. Ὀρ. στ. 141.

Ἡ λήκυθος, ἔξ ἧς ἔχομεν τὰ σύνθετα στλεγγιδολήκυθος, ξυστρολήκυθος, αὐτολήκυθος, μονολήκυθος, διλήκυθον, εἶναι ἢ μεταλλίνη ἢ ἔξ ἀργίλου, ἀλλὰ δύναται νὰ εἶναι καὶ σκυτίνη. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ Σύλλα, λέγει ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ ὁμωνύμῳ βίῳ κεφ. ΙΓ', 1 «οἱ ἄνθρωποι ἐσιτοῦντο τὸ περὶ τὴν ἀκρόπολιν παρθένιον, ὑποδήματα¹ δὲ καὶ λήκυθους ἐφθᾶς ἡσθιον», ὁ δ' Ἀθήναιος σελ. 584 E ἀναφέρει ὅτι ἡ ἑταίρα Νικώ, ἢ ἐπικαλουμένη Αἰξ² κατὰ τὸν Λυγκέα «παρασίτον τινὸς ἀπαντήσαντος λεπτοῦ ἔξ ἀρρωστίας, ὡς ἰσχνὸς» ἔφη. «τί γὰρ οἶει με ἐν τρισὶν ἡμέραις καταβεβρωκέμαι;» ἦτοι τὴν λήκυθον, ἔφη, ἢ τὰ ὑποδήματα». Φέρεται καὶ παρὰ τῷ Λουκιανῷ Ὀνειρ. ἢ Ἀλεκτρ. § 28 «ὁ δὲ αὔθις περιτρώξεται ἀποτεινῶν (Cobet Nov. Lect. 161: πεινῶν, ἄλλοι: ὑποπεινῶν) τὰ καττύματα». Πρβ. καὶ Διόδωρ. Γ',

¹ Δερματοφαγίας παραδείγματα ἐν πολιορκίαις μάλιστα ἔχομεν οὐκ ὀλίγα. Ὁ Πολύβιος Ζ', 1, 1 γράφει «Πετηλίνοι δὲ τηρήσαντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν εἰς τοσοῦτον καρτερίας ἤλθον πολιορκούμενοι ὑπ' Ἀννίβα, ὥστε μετὰ τὸ πάντα μὲν τὰ κατὰ πόλιν δέρματα καταφαγεῖν, ἀπάντων δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν δένδρων τοὺς φλοιοὺς καὶ τοὺς ἀπαλοὺς πτόρθους ἀναλῶσαι ἐνδεκα μῆνας ὑπομειναντες τὴν πολιορκίαν — παρέδωσαν ἑαυτοὺς». Διόδωρ. ΙΔ', 111, 1 «Καταπονούμενο¹ δὲ (οἱ Ῥηγῖνοι) τῇ σιτοδείᾳ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς τε ἵππους καὶ τὰλλα ὑποζύγια κατέφαγον, μετὰ δὲ ταῦτα τὰ δέρματα καθέψοντες ἐσιτοῦντο». Ἀππιαν. Ἰβηρ. 96 «μετὰ δὲ οὐ πολὺ πάντων αὐτοῦ τῶν ἐδεστώων ἐπιλιπόντων, οὐ καρπὸν ἔχοντες, οὐ πρόβατον, οὐ πόαν, πρῶτα μὲν ὡσπερ τινὲς ἐν πολέμου ἀνάγκαις δέρματα ἔψοντες ἐλιχμῶντο, ἐπιλιπόντων δ' αὐτοῦ καὶ τῶν δερμάτων ἐσαρκοφάγουν ἔψοντες τὰ ἀνθρώπεια, πρῶτα μὲν τὰ τῶν ἀποθνησκόντων κοπτόμενα ἐν μυχθαίσι, ἐπὶ δ' ἐκείνοις τῶν νοσοῦντων κατεφρόνουσιν, καὶ τοὺς ἀσθενεστεροὺς ἐβιάζοντο» καὶ Λιβυκ. 73 «τὰ δ' ὑποζύγια πρῶτον, εἶτα τοὺς ἵππους ἐπὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔθυσον, καὶ ἰμάντας ἔψοντες ἡσθιον κτέ.» καὶ Μιθριδ. 38 «αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐν ἄστει μᾶλλον τε πελισμένους καὶ κτήνη πάντα καταθύσαντας δέρματα τε καὶ βύρσας ἔψοντες καὶ λιχρῶμενοι τὸ γιγνόμενον ἔξ αὐτῶν, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἀποθνησκόντων ἀπτομένους, ἐκέλευσε τῷ στρατῷ τὴν πόλιν περιταφμεύειν, ἵνα μηδὲ καθ' ἕνα τις ἐκφεύγοι λανθάνων». Γράφει δὲ καὶ ὁ Ἰώσηπος Ἰουδ. Πολ. Γ', 197 «πάντα δ' ὑπ' ὀδόντας ἠγεγ ἢ ἀνάγκη, καὶ τὰ μηδὲ τοῖς ἄσθενεστέροις τῶν ἀλόγων ζῴων πρόσφορα συλλέγοντες ἐσθίειν ὑπέφερον. Ζωστήρων γοῦν καὶ ὑποδημάτων τὸ τελευταῖον οὐκ ἀπείχοντο, καὶ τὰ δέρματα τῶν θυρεῶν ἀποδέροντες ἐμασῶντο» (Πρβ. καὶ Γεώργ. Μον. σελ. 385, 21 Teubn.) Ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τῶν Λεντιανῶν ἱστορεῖ ὁ Ἀκροπολίτης τόμ. Α', σελ. 28, 21 Teubn «ὁ λιμὸς καὶ σκύτη φαγεῖν αὐτοῦς κατηνάγκασε τὰ ἀπὸ τῶν ἀσπίδων καὶ ἐφεστρίδων αὐτῶν». Πρβ. καὶ Κεδρην. τ. Β', σελ. 89, 4 Bonn. «ἦσαντο δὲ καὶ τινῶν ἀήθων βρωμάτων, ἐχώρει δὲ ἢ ἀνάγκη καὶ μέχρι τῶν σεσημμένων σκυτῶν καὶ τῶν καττύματων».

² Πρβ. Μάχωνα παρ' Ἀθην. σελ. 583 C «Νικώ λέγεται τὴν Αἶγα κτέ. καὶ σελ. 587 A «αὕτη δὲ ὅτι Αἰξ ἐπικαλεῖτο προείπουσιν (σ. 582 e), διὰ τὸ Θαλλὸν τὸν κάπηλον ἐξαναλῶσαι».

49, 4, «πρὸς τοὺς κινδύνους δρῶσι λόγχας ἔχοντες τρεῖς καὶ λίθους ἐν σκυτίνοις ἀγγείοις».

Ἐπὶ ἡμιόλιον σχεδὸν αἰῶνος εἰς λήθης βυθοὺς τῆς παραδόσεως παραπεμφθείσης λάμπει ἡ τοῦ Πόρσωνος διόρθωσις, οἱ δὲ φιλολογοῦντες μνημονεύοντες τὴν ῥῆσιν τοῦ ἀγνώστου κωμικοῦ οὐδὲ μνείας ἀξιούσι τοῦ παραδεδομένου ποτὲ λήκυθιον. Ἦδη δύσκολον νὰ ἀποσείσωμεν τὴν δυσπαλλάκτον συνήθειαν, δύσκολον νὰ ἐθισθῶμεν νὰ βλέπωμεν τὴν λήκυθον ἀντὶ τοῦ θυλάκου. Ἰσχυρὸν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τούτοις τὸ ἔθος, οἷον γὰρ φύσις γίνεται. Ἄλλὰ ἴθυτέον τῇ ἀληθείᾳ. Τὰ πράγματα μονονουχὶ φωνὴν ἀφιάσι ὅτι οὐδαμῶς εἰς τὴν κριτικὴν παρανομοῦμεν ἐμμένοντες τῇ παραδόσει καὶ στεροφῶς ἐχόμενοι αὐτῆς, ἥτις δι' ἐλαφρᾶς μεταβολῆς, δι' ἐκβολῆς ἑνὸς μόνου γράμματος, καὶ τὸ μέτρον δι' ἰάμβου ἀπαρισμὸν ἀποκαθίστησι καὶ νοῦν ὑγιῆ παρέχει (ΛΗΚΥΘΟΝ - ΛΗΚΥΘΙΟΝ), ὑποτεθέντος μάλιστα ὅτι ὡς ὁ θυλάκος, οὕτω καὶ ἡ λήκυθος δύναται νὰ εἶναι καὶ δερματίνη, ἠδέως διατρογομένη ὑπὸ μυῶς καὶ δὴ καὶ ἀρουραίου εἴτε αὕτη τυγχάνει ἀλφιτηρὰ εἴτε μελιτηρὰ εἴτε ἐλαιηρὰ εἴτε καὶ κενή. Ὁ δὲ μὴ προσσχὼν τὸν νοῦν ἢ ἀγνοήσας ὅτι ἡ λήκυθος δυνατὸν καὶ ἐκ δέρματος νὰ κατασκευασθῇ εὐθὺς καταλιπὼν τὴν παράδοσιν θὰ ἀναζητήσῃ δι' ἄλλης οἰκείας πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ ποιητοῦ λέξεως κατὰ τὰ εἰρημένα τὸ νοσοῦν νὰ θεραπεύσῃ.

Κατὰ ταῦτα ἐὰν ὁ δεισιδαίμων ταράσσεται ὅτι μῦς διέφαγεν ἢ διέτραγε θυλάκον καὶ τοῦτο σημεῖον τίθεται, διὰ τί νὰ μὴ ταράσσεται ὅτι μῦς διέτραγε λήκυθον;

Καθόλου δ' εἰπεῖν ἢ ὑπὸ μυῶν τρώξις πραγμάτων ἀνακειμένων τοῖς θεοῖς νομίζεται θεοσημία ἢ διοσημία, οἱ δὲ θεοὶ ἐνίοτε τὴν ἑαυτῶν βούλησιν διὰ τῆς τῶν μυῶν τρώξεως τούτου ἢ ἐκείνου, οἷον ὀχάνων ἀσπίδος, νευρᾶς τόξου, κτλ., σημαίνουσι. Ὁ Πλούταρχος ἐν Βίῳ Σύλλα κεφ. Ζ', 4 διηγεῖται ὅτι, «ὅτε ὁ Σύλλας ὤρμησε πρὸς τὸν Μιθριδατικὸν πόλεμον, ὁ Μάριος οἰκουρῶν αὐτὸς ἐτεκταίνετο τὴν ὀλεθριωτάτην ἐκείνην καὶ ὅσα σύμπαντες οἱ πόλεμοι τὴν Ῥώμην οὐκ ἔβλαψαν ἀπεργασαμένην στάσιν, ὡς καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτοῖς προεσήμηνεν». Μεταξὺ δὲ πολλῶν σημείων ἀναφέρει καὶ τόδε· «καὶ μυῶν δ' ἐν ἱερῷ χρυσοῦν ἀνακειμένον διαφαγόντων μίαν οἱ ζάκοροι πάγη θήλειαν λαμβάνουσι, ἢ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πάγῃ τεκοῦσα πέντε κατανήλωσε τὰ τρία». Ὁμοίως ἐν Βίῳ Μαρκελλοῦ ΚΗ', 2 γράφει «καὶ γὰρ ἄλλα πολλὰ σημεῖα διετάραττεν αὐτόν, ἱερῶν τινῶν κεραυνώσεις καὶ μύες τὸν τοῦ Διὸς χρυσοῦν διαφαγόντες». Οὐ μόνον δ' ἢ ὑπὸ τῶν μυῶν τρώξις ἐνομίζετο διοσημία ἀλλὰ καὶ ὁ τρισμὸς αὐτῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ κεφ. Ε', 5 λέγεται «Μινυκίου δὲ δικτάτορος ἔπλαρχον ἀποδείξαντος Γαῖον

Φλαμίνιον, ἐπεὶ τρισμὸς ἠκούσθη¹ μῦός, ὃν σόρικα καλοῦσιν, ἀποψηφισάμενοι τούτους, αὐθις ἑτέρους κατέστησαν». Πρβ. Εὐστάθιον σελ. 1665,62. (Πτολεμ. Χένν. Καιν. Ἰστ. σελ. 13,22 X) «ὅτι δὲ μαντικόν τι καὶ ὁ μῦς, δηλοῦσιν ὅτε χειμῶν, οὗ σημεῖον ἐν καιρῷ οἱ τῶν μυῶν τρισμοὶ καὶ αἱ ἐκ τῶν οἰκιῶν φρυγαί, ἃς διαδιδράσκουσιν, ὅτε κινδυνεύοιεν καταπεσεῖν». Ὁ δὲ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Σημείων Ὑδάτων κτλ. λέγει § 41 «καὶ μῦες τρίζοντες καὶ ὀρχοῦμενοι χειμέριον».

Ὁ Cobet ἐν Nov. Lect. σελ. 175 (1858) ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ χωρίου τοῦ Θεοφράστου, ὡς εἶπομεν ἄνωτέρω, στοιχῶν τῇ καθόλου χρήσει τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ἣν οἱ μῦες συνήθως διατρογούσι καὶ οὐ διεσθίουσιν, ἔτι δ' ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν σύγχυσιν τῶν στοιχείων φ καὶ τρ διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν φέρει ἐναργέστατον παράδειγμα τὸ παρὰ Λίωσι τῷ Κασσίῳ ἀπαντῶν ἐν 72,21 «δάφνης φύλλα,² ἃ ἐκ τοῦ στεφάνου εἶχον, αὐτοὶ τε διέφαγον καὶ τοὺς ἄλλους πλησίον που καθημένους διατραγεῖν ἔπεισαν», ἐν ᾧ ἄνευ ἀμφιβολίας μεταβάλλει τὸ διέφαγον εἰς τὸ διέτραγον, καὶ εἶτα ἐν παρόδῳ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μνημονευθεῖσι τοῦ Πλουτάρχου χωρίοις μεταβάλλει τὸ διαφαγόντες καὶ διαφαγόντων εἰς τὸ διατραγόντες καὶ διατραγόντων μνημονεύων καὶ τὸ παρὰ Λιβίῳ KZ', 23 χωρίον «Mures in aede Jovis aurum rosisse» (Ἴδε H. O. Müller εἰς Λίβ. τόμ. ζ', σελ. 70). Παρασημειωτέον δ' ὅτι καὶ ὁ Naber ἐν τῇ Μνημοσύνη 1876, σελ. 349 κέ. καὶ 1899, σελ. 207 γράφει παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ διατραγόντες καὶ διατραγόντων ἀκολουθῶν τῷ Cobet, ὁ δὲ Boissevain ἐν τῇ ἐκδόσει Δίωνος τοῦ Κασσίου κατεχώρισε τὴν μεταβολὴν τοῦ διέφαγον εἰς τὸ διέτραγον ἀναφέρων αὐτὴν εἰς τὸν Dindorf, ὅστις ἐξέδωκε Δίωνα τὸν Κάσσιον ἐν ἔτει 1863, ἦτοι μετὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Cobet.

Ἀλλὰ τὸ καταφαγεῖν ἐπὶ τῶν μυῶν εὔρομεν παρὰ τῷ Ἡροδότῳ Β', 141 λέγοντι «ἐνθαῦτα ἀπικομένου, τοῖσι ἐναντίοισι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἄρουραίους κατὰ μὲν φαγεῖν τοὺς φαρετροῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα, πρὸς δὲ τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα». Περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος διαλαμβάνων καὶ ὁ Ἰώσηπος ἐν τῇ δεκάτῃ § 19

¹ Var. Lect. σελ. 82 ἀντὶ τοῦ ἠκολούθει.

² Ὁ Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Ζῴων Ε', 28 γενικωτέρως εἶπεν «εἰ δὲ καὶ ἐξαυαίνοιτο ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ ὁ χῆν, δάφνης φύλλον οὐκ ἂν φάγοι, οὐδ' ἂν πάσαι το ῥοδοδάφνης οὔτε ἐκῶν οὔτε ἄκων· οἶδε γὰρ ὅτι τεθνήξεται τούτων τινὸς ἐμφαγῶν», κανονικῶς δ' ὁ Ἀλκίφρων ἐν Ἐπιστ. Δ', 13, 15 «φύλλα ἀπὸ τῶν κλωνίων (μυρσίνης) ἀφαιρούσα ἀπέτρογον».

τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου ποιεῖται χρῆσιν τοῦ διαφαγεῖν «*μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ (δηλ. ὁ Ἡρόδοτος) μιᾶ νυκτὶ καὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὄπλα διαφαγεῖν τῶν Ἀσσυρίων*». Τοῦ Ἡροδοτείου τόπου μνεῖαν ποιεῖται καὶ ὁ Εὐστάθιος σελ. 35,1 «*ἐπιχυθέντες μύες ἀρουραῖοι κατέφαγον μὲν τοὺς φαρετροεῶνας καὶ τὰ τόξα, πρὸς δέ γε τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα*». Τὸ διαφαγεῖν ἐπὶ τῶν μυῶν εἴρηται καὶ παρὰ τῷ Στράβωνι σελ. 604 ἐν χρῆσιν «*τοῖς γὰρ ἐκ Κρήτης ἀφιγμένοις Τεύκροις—χρησμός ἦν, αὐτόθι ποιήσασθαι τὴν μονὴν ὅπου ἂν οἱ γηγενεῖς αὐτοῖς ἐπιθῶνται· συμβῆναι δὲ τοῦτ' αὐτοῖς φασὶ περὶ Ἀμαξιτόν· νύκτωρ γὰρ πολλὸ πλῆθος ἀρουραίων μυῶν ἐξανθῆσαν διαφαγεῖν ὅσα σκύτινα τῶν τε ὀπλων καὶ τῶν χρηστηρίων¹ τοὺς δὲ αὐτόθι μείναι*». Περὶ τοῦ χρῆσμου ποιῶνται λόγον ὅτε Πολέμων παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ ἐν τῷ Προτρεπτικῷ Β', 39 (τοῦ Α' σελ. 30, 4 St.) χρώμενος τῷ διατροῶγειν «*Πολέμων δὲ τοὺς ἀμφὶ τὴν Τρωάδα κατοικοῦντας ἱστορεῖ τοὺς ἐπιχωρίους <μῦς> σέβειν, οὓς σμίνθους καλοῦσιν, διτι τὰς νευράς τῶν πολεμίων διέτρογον τῶν τόξων*» καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 34, 38 ποιούμενος χρῆσιν τοῦ κατατροῶγειν «*ὥς δὲ ὕπνος εἶχεν αὐτοὺς ἐξέρπουσι γῆθεν μύες, οὓς αὐτοὶ σμίνθους ἐκάλουν κατὰ γλῶσσαν ἐγχώριον, καὶ κατατροῶξαντες² τοὺς τῶν ὀπλων ἀναφορεῖς ἦτοι τελαμῶνας καὶ πᾶν δέ, εἴ τι αὐτοῖς ἦν ἐκ ζώων ἀποδαρόντων, εἰς ἀχρησίαν ὀπλων αὐτοὺς περιέστησαν—καὶ αὕτη μὲν ἱστορία Τρωϊκὴ περὶ ὀπλοφάγων μυῶν*». Πρβ. καὶ Κικέρωνα ἐν τῷ De divinat. II. 27. 59 «*ante vero Marsicum bellum, quod clipeos Lanuvii... mures rosissent, maximum id porten-*

¹ Ὁ Κοραῆς ἐν ταῖς εἰς τὸν Στράβωνα Σημειώσεις σελ. 297 γράφει «*χρηστηρίων: τ. ἔ. σκευῶν*» ἐρμηνεύει δὲ τοῦτο κατὰ λέξιν ἢ τῶν Γάλλων φωνὴ διὰ τοῦ *ustensiles*. Ἀπαντᾷ δὲ τὸ χρῆστέριον (=χρηστήριον) ἐπὶ σκευῶν καὶ ἐν Ἀργείᾳ ἐπιγραφῇ, περὶ οὗ ὁ G. Vollgraff ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1929, σελ. 226 γράφει «*Vs. 5 sq. Χρῆστέριον: Non omnia χρήματα sunt χρηστήρια i. e. utensilia. Vocem χρηστήρια etiam Plato Comicus usurpavit de supellectile sacra; Cf. Poll. X. 11: τὰ πρὸς θεωρίαν ἢ θυσίαν σκευὴ ὀνόμαζον χρηστήρια, ὡς καὶ Πλάτων ἐν τῇ Ἑλλάδι εἴρηκεν ὁ κωμικός. Utensilia profana certe inde a III° saeculo a. C. χρηστήρια dicta sunt*».

² Ὁ ἀόριστος κατέτροξα ἐπὶ μυῶν ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ Βατραχομομαχίᾳ, στ. 182, ἐνθα ἡ Ἀθηνᾶ λέγει «*πέπλον μου κατέτροξαν ὄν ἐξύφηνά καμοῦσα*». Πρβ. ἐν αὐτῇ καὶ τὸ κύριον ὄνομα Τρωξάρτης καὶ Πτερονοτρόκτης.

tam haeruspices esse dixerunt», ἔνθα βλέπει τις κανονικῶς κείμενον ἐπὶ τῶν μυῶν τὸ *rodere*.

Ὁ δ' αἰτικίζων καὶ πολλὰ ἀνάττικα εἰπὼν Αἰλιανὸς λέγει μὲν πανταχοῦ τῇ κανονικῇ χρῆσει στοιχῶν διατραγεῖν, ἐντραγεῖν, κατατραγεῖν, παρατραγεῖν (π. Ζώφ. Α', 10, 27. Δ', 14. Γ', 43. 46. ΙΑ', 12. ΙΔ', 13. 17. 26. ΙΕ', 6. Ποικ. Ἰστ. Α', 10. ΙΑ', 20), ἀλλ' ἐν τῷ ΙΒ', ὃ βιβλίῳ τοῦ περὶ Ζώων μνημονεύων τὸν αὐτὸν τῷ Στράβωνι χρησὸν παραλαμβάνει ἐπὶ μυῶν τό τε διατραγεῖν καὶ τὸ διαφαγεῖν «ἐκπίπτει δὴ λόγιον, ἔνθα ἂν αὐτοῖς οἱ γηγενεῖς πολεμήσωσιν» ἐνταῦθα καταμεῖναι καὶ ἀναστῆσαι πόλιν. Οὐκοῦν ἤκουσι μὲν ἔς τὴν Ἀμαξιτὸν τήνδε καὶ στρατοπεδεύουσιν ὥστε ἀναπαύσασθαι, μυῶν δὲ ἄφρατόν τι πλῆθος ἐφερπύσαντά τε ὄχανα αὐτοῖς τῶν ἀσπίδων διέτραγε καὶ τὰς τῶν τόξων νευράς διέφαγεν· οἱ δὲ ἄρα συνέβαλον τούτους ἐκείνους εἶναι τοὺς γηγενεῖς». Ὁμοίως ὁ Αἰλιανὸς διττῶ ἐχρήσατο τύπῳ ἐν Γ', ὃ «φαγοῦσα ὄφεως χελώνη καὶ ἐπιτραγοῦσα ὄριγάνου ἐξάντης γίνεται τοῦ κακοῦ, ὃ πάντως αὐτὴν ἀνελεῖν ἔμελλεν» καὶ Γ', 12 «ἡ χερσαία χελώνη διατραγοῦσα ὄριγάνου παρ' οὐδὲν ποιεῖται τὸν ἔχιν. Ἐάν δ' ἀπορήσῃ αὐτοῦ, πηγάνου ἐμφαγοῦσα ὀπλισται πρὸς τὸν ἐχθρόν».

Ἐπειδὴ δ' ὁ λόγος περὶ μυῶν ὑπάρχει, οὐκ ἀγνοητέον ὅτι ὁ Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Ζώων ΙΖ', 17 λέγει «οἱ δὲ μύες οἱ τοῖς Κασπίοις ἐπίδημον ὄντες κακόν, μέγεθος αὐτῶν ὅσον κατὰ γε τοὺς Αἰγυπτίους ἰχνεύμονας ὄρασθαι· ἄγριοι δὲ καὶ δεινοὶ καὶ καρτεροὶ τοὺς ὀδόντας, καὶ διακόψαι τε καὶ διατραγεῖν οἰοί τέ εἰσι καὶ σίδηρον». Γράφει δὲ καὶ ὁ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος Παραδοξογρ. Συναγ. ΙΗ' «τῆς δὲ Καρυστίας καὶ τῆς Ἀνδρίας χώρας ἐστὶ πλησίον νῆσος, ἡ καλουμένη Γύαρος. Ἐνταῦθα μύες διατρώγουσι τὸν σίδηρον» καὶ ὁ Ψελλὸς ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς (Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. τόμ. Ε', σελ. 478) «Ἡ μέλιττα ἀντιπαθῶς ἔχει πρὸς τὰ ἀρώματα, ὃ δὲ Κύπριος μῦς ἐσθίει τὸν σίδηρον· τὸ δὲ θηρίον ὃ τάρανδος¹ μεταβάλλει, ὁπότεν βούληται τὸ χροῶμα τοῦ σώματος». Φέρεται καὶ παρὰ τῷ Ἡρόνδῳ ἡ παροιμιώδης ὁῆσις «οὐδεὶς σ' ἐπαινέσειεν, οὐδ' ὄκως χώρας Οἰμῦς ὁμοίως τὸν σίδηρον τρώγουσιν» καὶ ὁ Σενέκας Ἀποκολ. 7 «venisti huc ubi mures ferrum rodunt», περὶ ἧς ποιεῖται λόγον ὁ Ν. Πολίτης ἐν τῷ Δ', σελ. 250 τόμῳ τῶν Παροιμιῶν καὶ ὁ S. J. Warren μετὰ χάριτος ἐν βιβλίῳ, ὅπερ ἐπιγράφεται 'Sylloge Commentationum quam v. cl. Constantino Conto obtulerunt Philologi Batavi' σελ. 145 ἐν ἔτει 1893.

¹ Τάρανδος: Κόντος Ἀθην. τ. Β', σελ. 61 ἀντὶ τοῦ πάνανδρος.

Ἐπιανερχόμενοι εἰς τὸ τοῦ Δίωνος τοῦ Κασσίου χωρίον πιστεύομεν ὅτι ὁ Δίων ἔγραψεν «αὐτός τε διέφαγον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πλησίον που καθημένους διατραγεῖν ἔλυσαν», ὡς καὶ ὁ Αἰλιανὸς «τά τε ὄχανα τῶν ἀσπίδων διέτραγε καὶ τὰς τῶν τόξων νευρὰς διέφαγε» καὶ «διατραγοῦσα ὄργανου—πηγάνου ἐμφαγοῦσα», οὐχὶ διότι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν αὐτὴν λέξιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ,¹ ἀλλ' ἐπίτηδες τοῦτο ἐποίησαν ποικιλίαν θηροῦντες, ὅπερ καὶ τεκμηριοῖ ὅτι ἡ διάκρισις τοῦ ἐσθίειν καὶ τρώγειν ἦττον αἰσθητὴ ἐγένετο καὶ μάλιστα ἐν τοῖς συνθέτοις. Ἐν παρόδῳ δὲ καταλέγομεν ὁμοίως τινὰς συμπλοκάς, οἷον Θεοφρ. π. Φυτ. Αἰτ. Β', 9, 5 «ζητοῦντες δὲ οἱ ψῆνες τὴν ὁμοίαν τροφήν ἐκπέτονται καὶ προσίπτανται τοῖς ἐπὶ τῆς συκῆς ἔρινοῖς» καὶ περὶ Ἰδρωτί. § 28 «διὸ καὶ εἴ τις ἄγαν ἐγγὺς ἴσταται τοῦ πυρὸς ἦττον ἂν ἰδίσσειεν, καὶ ἐν τοῖς ἀλειπτηρίοις ἐὰν μὲν εὐθὺς ποιήσῃ τις πολὺ πῦρ ἦττον ἰδρῶσειεν, κτέ.». Ψευδοθεμ. Ἐπιστ. η' (σελ. 748 H.) «δεδίττει ἡμᾶς, ὃ Θεμιστόκλεις, καὶ δειματοῖς». Χρυσόστ. τ. 51, 146 Mi. «ὁ μὲν ὅτι ζεύγος ὠνήσατο, ὁ δὲ ὅτι ἄγρον ἐπρίατο» καὶ 61, 314 «ἂν τε ὠνήσασθαί τι καὶ πρίασθαι δέη». Γρηγ. Ναζ. 37, 1167 «ἐρῶ δὲ ἀλέξω». Θεόδ. Στουδ. Μεγ. Κατ. σελ. 21, 13 «δεδιῶ δὲ καὶ φοβοῦμαι» καὶ σελ. 539 Κερ. «ὑπομνηστικῶς εἶρηται τε καὶ λέλεκται». Φιλόστρ. Ἀπολλ. Τυαν. 128 «ὑπισχνεῖτο δὲ δώσειν πολλὰ ἐσθλά καὶ σγαθά». Ἐν Αἰσωπεῖῳ μύθῳ, ὅστις ἐπιγράφεται 'Κάλαμος καὶ ἔλαια' φέρεται «ἤλεγξεν αὐτὴν εἰματαίως καὶ μάτην ἐπαίρεται ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει», περὶ οὗ ὁ Κοραῆς σημειοῦται σελ. 340. «Τὰς μόνῳ τῷ σχηματισμῷ παρηλλαγμένας λέξεις Μάταίως, καὶ Μάτην, ὡς διαφόρους συνῆψεν ὁ βάρβαρος διασκευαστής». Ὁ δὲ Κόντος ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 141 (1882) γράφει. «Ἀλλὰ τὸ καὶ μάτην εἶναι πάντως παρῆγγραπτον». Ὁμοίως καὶ ὁ Χαλ' η' σελ. 91 (1889) ὀβελίζει τὸ καὶ μάτην, οὐχὶ δ' ὁ Chambry, ὁ νέος τῶν Αἰσωπεῖων Μύθων ἐκδότης σελ. 203, 8 (1825). Καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι ἡ ἐρεσχηλία τοῦ βαρβάρου διασκευαστοῦ ἔργον ὑπάρχει. Ἀλλὰ κατ' οὐδένα τρόπον εἶπεν ὁ Κλήμης ἐν τῷ Προτρεπτικῷ σελ. 59 «ἐν τῷ βάθει τοῦ νοῦ καὶ τοῦ νοῦς αὐτῆς καταυγάζεται τὸ ὄμμα». Πάντως τὸ καὶ τοῦ νοῦς προσθήκη ἀνοήτου σχολιογράφου ὑπάρχει εἰς δῆλωσιν τῆς διττῆς τοῦ ὀνόματος κλίσεως ('Ἴδε Cobet ἐν M n e m o s. 1862, σελ. 393 καὶ Λογ. Ἐρμ. τ. Α', σελ. 193 καὶ

¹ Ἴδε τὰ ὑπὸ τοῦ Bannier γεγραμμένα ἐν R h e i n i s c h. M u s. τόμ. LXVII, 1912, σ. 554 κέ. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Routsma ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1913, σελ. 397—428. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ L. Sybel ἐν τῷ 'De repetitione verborum in Fabulis Euripideis' (1868). Πρβ. καὶ Κόντον ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι 'Ἀθηναίῳ τόμ. Ζ', σελ. 213 (1878).

Κόντιον ἐν τῷ Σωκράτει τόμ. Β', σελ. 21). Τῷ Cobet ἀκολουθεῖ καὶ ὁ νέος τοῦ Κλήμεντος ἐκδότης τόμ. Α', σελ. 52, 16.

Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην παρέκβασιν ἐπανερχόμεθα ὅθεν ἐξέβημεν. Ὁ Πλούταρχος οὐ μόνον ἐν βίῳ Σύλλα καὶ Μαρκέλλου ἐχρήσατο ἐπὶ τῶν μυῶν τῷ διαφαγεῖν ἀντὶ τοῦ διατραγεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς σελ. 505 D κέ. λέγει περὶ τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος ὅτι «οὗτος ἵνα μὴ τι τῶν ἀπορορήτων μαρτυρήσῃ διαφαγὼν τὴν γλῶτταν προσέπτυσσε», ἀνθ' οὗ τις προσεδόκα τὸ «διατραγῶν τὴν γλῶτταν», ὡς ὁ αὐτὸς Πλούταρχος σελ. 1126 E εἶπε «Ζήνων ὁ Παρμενίδου γνώριμος—τὴν γλῶτταν αὐτοῦ διατρούγων¹ τῷ τυράννῳ προσέπτυσσε». Περὶ καὶ Φίλωνα Ἰουδαῖον τόμ. Ε', σελ. 292 «(Ζήνων ὁ Ἐλεάτης) ἀποτρούγων τοῖς ὁδοῦσι τὴν γλῶτταν εἰς τὸν βασανιστὴν ἠκόντισεν, ἵνα μηδ' ἄκων ἄκαλὸν ἠσυχάζειν φθέγγαιτο βιασθεῖς» καὶ Κλήμεντα Ἀλεξανδρέα Στρωμ. Δ', 8 «καὶ τελευτῶν τὴν γλῶσσαν ἐκτρούγων προσέπτυσσε τῷ τυράννῳ» καὶ Διογένη Λαέρτιον Θ', 27 «καὶ τέλος ἀποτραγόντα τὴν γλῶτταν προσπτύσαι αὐτῷ». Ταῦτο τῷ Ζήνωνι ἐπραξε καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀνάξαρχος, ὡς ἀναφέρει ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος Θ', 58 «Κελεύσαντος δὲ τοῦ Νικοκρέοντος καὶ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ (τοῦ Ἀναξάρχου) ἐκτιμηθῆναι, λόγος ἀποτραγόντα ἐμπτύσαι αὐτῷ». Ἐλέχθη καὶ παρ' Ἰαμβλίχῳ Πυθαγ. Βι', § 194 «ἡ δὲ Τιμύχα συμβύξασα ἐπὶ τῆς γλώσσης τοὺς ὀδόντας καὶ ἀποκόψασα αὐτὴν προσέπτυσσε τῷ τυράννῳ». Περὶ Γαλην. τόμ. Γ', σελ. 864 «ἐνδακῶν δέ τις ἐναγχος ἐπὶ σπασμῷ μεγάλῳ τοῦ παντὸς σώματος ἀπέτραγε τὴν γλῶσσαν τὸ πρόσθεν, εἴτ' ἐσώθη μὲν ἐκ τοῦ σπασμοῦ, διαλέγεσθαι δ' ὁμοίως οὐκ ἠδύνατο». Περὶ τοῦ Ζήνωνος λέγεται παρὰ Διογένη τῷ Λαερτίῳ καὶ τόδε «Εἶτα περὶ τινῶν εἰπὼν ἔχειν τινὰ εἰπεῖν αὐτῷ (τῷ τυράννῳ) πρὸς τὸ οὖς καὶ δακῶν, οὐκ ἀνῆκεν ἕως ἂν ἀπεκεντήθη, ταῦτόν Ἀριστογείτονι τῷ τυραννοκτόνῳ παθῶν. Δημήτριος δέ φησιν ἐν τοῖς ὁμωνύμοις τὸν μυκτῆρα αὐτὸν ἀποτραγεῖν» (Θ', 26κέ.). Περὶ Λουκιαν. Ἐρμωτ. § 9 «εἰ μὴ τῶν συνήθων τινὲς—ἀφείλοντο τὸν νεανίσκον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, εὖ ἴσθι ἐκεῖνος προσφύς ἂν ἀπέτραγεν αὐτοῦ τὴν ῥίνα» καὶ § 71 «καὶ ὀλίγου δέουσι τὴν ῥίνα τοῦ παιδὸς ἀποτραγεῖν» καὶ Συμπ. § 44 «ἀλλ' ὁ μὲν Κλεόδημος ὀρθῶς τῷ δακτύλῳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ζηνοθέμιδος ἐξώρυττε καὶ τὴν ῥίνα ἀπέτραγεν» καὶ Φίλ. Ἰουδ. τόμ. Ε', σελ. 312 Λιψ. «λυτιῶσι κυνῶν τρόπον ἀτιθάσων καὶ ἐπανιστάμενοι δάκνουσιν ἀλλήλους καὶ ἀποτρούγουσι ῥίνας, ὧτα, δακτύλους, ἕτερόν τι μέρος τοῦ σώματος». Ἀλλ' ἐν τόμ. Β', σελ. 177, 3 κεῖται «ὧτα, ῥίνας καὶ χειρῶν ἄκρους δακτύλους,

¹ Cobet Collect. Crit. σελ. 543: διατραγῶν

καὶ ὅποια δ' ἂν τύχη μέρη τοῦ σώματος, ἀπεσθίοντες». Ποβ. καὶ Ἑρμοππον (I. 234 K.) «δυσζῶν ἅπαντας ἀπέδομαι τοῦς δακτύλουσ». Φέρεται καὶ παρὰ τῷ Δημοσθένει κατ' Ἀριστογείτονος¹ A σελ. 789, 62 «καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν ἄνθρωπον, οὗ τὴν ῥῖν' ὁ μιαρὸς οὗτος ἐσθίων κατέφαγεν», ἀνθ' οὗ ὁ τῶν στάσεων ἐξηγητῆς III. 236 ἐν τοῖς παραδείγμασι τῶν σκληρῶν λέξεων μνημονεύει ἐκ τοῦ ῥήτορος τὸ κατεσθίων κατέφαγεν, ὅπερ μνηνύει ὅτι ὁ Ἑρμογένης οὕτως ἀνέγνω ἐν τῷ χειρογράφῳ, ὅπερ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν. Ὁ Herwerden ἐν τῇ Μνημοσύνη 1875, σελ. 258 γλυκάζων, οὕτως εἰπεῖν, τὸ σκληρὸν τῆς Δημοσθενείου λέξεως ὀβελίζει μὲν τὸ ἐσθίων, ἀντὶ δὲ τοῦ κατέφαγε γράφει, ὡς κάλει ὁ Reisk ἐποίησεν, ἀπέφαγεν, ἀποβλέψας εἰς τὸ μικρὸν ἔμπροσθεν ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ῥηθὲν «ὡς εἰς τοῦθ' ἦκεν, ἀπεσθίει τὴν ῥῖνα τ' ἀνθρώπου», ὁ δὲ Naber ἐν τῇ Μνημοσύνη 1903, θελ. 444 plane absurdam καὶ οὐχὶ σκληρὰν εὐρίσκων τὴν λέξιν κατεσθίων κατέφαγεν γράφει κατεσθίων, ἀπέδακεν. Ἡμεῖς ἐμμένομεν τῇ γραφῇ ἐσθίων κατέφαγεν. Ὁ ῥήτωρ προειπὼν «ἀπεσθίει τὴν ῥῖνα τ' ἀνθρώπου», ἐν τοῖς ἔπειτα δεινώσας τὴν μιαρίαν τοῦ ἀνθρώπου εἶπεν «ἐσθίων κατέφαγεν». Περὶ δὲ τῆς πλοκῆς ταύτης, καθ' ἣν συνάπτεται συνήθως μετοχὴ δηλωτικὴ τοῦ διαρκοῦς μετὰ συντελικοῦ ἱκανὰ ὁ Lobeck ἔγραψεν ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 532, ὁ Radermacher ἐν Neuest. Grammat. σελ. 210 καὶ ἐπιστημονικώτερον ὁ Kieckers ἐν Festschrift f. Profess. Kretschmer σελ. 106. Περίεργον δ' εἶναι ὅτι οὐδεὶς τῶν κριτικῶν ἐτόλμησε νὰ γράψῃ εἴτε ἀπέτραγεν εἴτε κατέτραγεν, ὡς ἐν ἄλλοις τόποις ἐγένετο.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ Πλουτάρχειον «διαφαγὼν τὴν γλῶτταν» πιστεύομεν ὅτι ὁ Χαιρωνεὺς φιλόσοφος οὔτε καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἔγραψεν ἀποτραγῶν, ὡς ἡ χρῆσις ἐκάλει, οὔτε διατραγεῖν ἀντὶ τοῦ διαφαγεῖν, ὡς ὁ Naber κελεύει ἐν σελ. 344 A «ὑπὸ σπουδῆς ξίφεσι τυπτόντων τὰ τεῖχη καὶ χερσὶ περιορῆξαι τὰ τεῖχη διαφαγεῖν βιαζομένων», οὐδὲ θὰ θελήσῃ, νομίζομεν, νὰ συνηγορήσῃ τις ὑπὲρ τῆς μεταβολῆς ἰσχυριζόμενος ὅτι ὁ Πλούταρχος ἀλλαχοῦ ἔγραψε κανονικῶς «ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλοσ κυδωνίου κατατραγοῦσαν» (σελ. 138 D) καὶ «καθάπερ ὁ Σόλων ἔγραψε μῆλοσ κυδωνίου τὴν νύμφην ἐντραγοῦσαν εἰς τὸν θάλαμον βαδίζειν» (σελ. 279 F) καὶ «ἐν Θεσμοθετείῳ σιωπῇ τροώγειν (δηλ. τραγήματα) καὶ πίνειν (δηλ. οἶνον)» (σ. 606 F). Ἄξιο-

¹ Ὁ λόγος οὗτος νοθεύεται. Ὁ δὲ Cobet *Mnemios*. 1859, 411 γράφει «quae (oratio) mihi semper Hyperidis esse visa est».

σημείωτον δ' ὑπάρχει ὅτι ὁ Πλούταρχος, ὡς καὶ ὁ Δίων ὁ Κάσσιος καὶ ὁ Αἰλιανός, ποικιλίᾳ χρώμενος κατὰ τὰ εἰρημένα εἶπεν ἐν βίῳ Ἄρτοξέρξου κεφ. Γ', 1 «καὶ σὺ κων παλάθης ἐμφαγόντα τερμίνθου κατατραγεῖν». Καὶ παρὰ Διογένηι τῷ Λαερτίῳ ἐν μὲν Β', 66 λέγεται «ὁ δὲ Τίμων παρέφαγεν ὡς θρυπτόμενον, οὕτωςίπως εἰπὼν κτέ.», ἐν δὲ § 107 «διὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ ταῦτά φησι Τίμων προσπαρατρογῶν καὶ τοὺς λοιπούς». Φέρεται καὶ ἐν τοῖς Αἰσωπείοις μύθοις 256 (σ. 125 Η καὶ σελ. 304, 207 Ch.) «ὁ μῦς αὐτοῦ (τοῦ λέοντος) ἔλθὼν τὸν κάλων περιέτρογεν», ἐν ἄλλῃ δὲ παραλλαγῇ (σελ. 345 Ch.) «καὶ τὰ δεσμὰ περιφαγὼν¹ ἔλυσε τὸν λέοντα». Εἶπε καὶ ὁ Λουκιανὸς ἐν ἐπιγράμματι εἰς βορὸν

Εἰ ταχὺς εἰς τὸ φαγεῖν καὶ πρὸς δρόμον ἀμβλὺς ὑπάρχεις,
τοῖς ποσί σου τροῶγε καὶ τρέχε τῷ στόματι,

ἐνθα βλέπει τις σαφῶς ἄνευ διακρίσεως κείμενα τὸ φαγεῖν καὶ τὸ τροῶγειν.

Κανονικῶς εἶπεν ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Σφηξί σι. 610 :

καὶ τὸ γύναιόν μ' ὑποθωπεῦσαν φυστὴν μᾶζαν προσενέγκη
καὶ ἔπειτα καθεζομένη παρ' ἐμοὶ προσαναγκάζη 'φάγε τουτί'
'ἐντραγε τουτί'

δηλ. φάγε τὴν μᾶζαν καὶ τὸ ὄψον, ἐντραγε τουτί,
δηλ. τὰ τραγήματα καὶ τὰ τρογάλια. Περβ. Σόλ. Ἐλεγ. 33, 11
«πίνουσι καὶ τροῶγουσι», δηλ. πίνουσιν οἶνον καὶ τροῶγουσι τραγήματα
καὶ Διόδωρ. κωμ. παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 239 C «ἐντραγὼν πιῶν»
καὶ Δημοσθ. περὶ τῆς παραπρ. § 197 «πίνειν ἡσυχῇ καὶ τροῶγειν»
καὶ Λουκ. Συμπ. § 38 «εἰσεκεκόμιστο — ἰχθὺς ἐκ ταγήνου καὶ σησαμοῦν-
τες καὶ ὅσα ἐντραγεῖν».

Κανονικῶς εἶπεν ὁ κωμικὸς ἐν τοῖς Σφηξί καὶ σι. 184 :

διατροῶξομαι τοίνυν ὀδᾶξ τὸ δίκτυον

¹ Ἐν τοῖς τοῦ Μνησιθέου παρ' Ὀρειβασίῳ Β', 68, 12 ἐφέρετο καὶ τὸ ῥῆμα δεσμοφαγῶ «τῶν δεσμοφαγοῦντων θηρίων, οἷον λύκων καὶ λεόντων καὶ παντὸς τοῦ τοιούτου γένους, οἱ βεβρωκότες φασὶ δύσπεπτα εἶναι καὶ στροφώδη τὰ κρέα», ἀλλ' ἐν τῇ νέᾳ τοῦ Ὀρειβασίου ἐκδόσει (CMG VI. 1. 1 σελ. 64, 18) κεῖται «τῶν δ' ὀμοφαγοῦντων θηρίων κτέ.», ἀναφέρεται δ' ἡ διόρθωσις εἰς τὸν Dagemberg, οὗ ἡ ἐκδοσις ἐγένετο ἐν ἔτει 1851—4. Ἀλλὰ πολλῶ πρότερον αὐτοῦ ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐν ἔτει 1814 γενομένῃ ἐκδόσει τοῦ Ἑξοκράτους καὶ Γαληνοῦ περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐνύδρων τροφῆς' σελ. λβ' σημ. 5 ἔγραψεν ὀμοφαγοῦντων ἀντὶ τοῦ δεσμοφαγοῦντων.

καὶ στ. 368: διατραγεῖν τοίνυν κράτιστόν ἐστί μοι τὸ δίκτυον
καὶ στ. 371: διατέτροωκται τοῦτό γ'. ἀλλὰ μὴ βοᾷτε μηδαμῶς.
Ἄλλ' ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς Ἠθικοῖς σελ. 978 A γράφει «ὅταν δὲ πλησίον
τῆ γῆ ὁ δελφίς προσίη φαγῶν τὸ δίκτυον ἄπεισιν», ὅπου μάτην
ὁ Naber ἀκριβολογίαν ζητῶν γράφει τραγῶν.

Ὁμοίως τῆ χρήσει στοιχῶν ὁ κωμικός ἐν τοῖς Σφηξί στ. 155 λέγει:

καὶ τῆς κατάκληδος¹ ἐπιμέλου, καὶ τοῦ μογλοῦ
φύλατθ' ὅπως μὴ τὴν βάλανον ἐκτροώξεται.

Ἄλλ' ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς γράφει «ἀντὶ τοῦ τὸν μογλὸν φύλαττε, ὅπως
μὴ τὸ κλειθρον φαγῶν ἐξέλθῃ», ὅπερ πάλιν εἰς τραγῶν
μεταβάλλει ὁ Naber.

Ἦδη δὲ πάλαι καὶ πρόπαλαι ἤρξαντο ἐναλλασσόμενα ἰσοδυνάμως τὸ
φαγεῖν καὶ τραγεῖν, τὸ ἐσθῆιν — ἐσθίειν καὶ ἔδειν
καὶ τροῶγειν καὶ μάλιστα ἐν συνθέσει. Κανονικῶς ὁ Ἡρόδοτος εἶπεν
ἐν τῇ πρώτῃ § 71 «οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τροῶγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν
οὐδὲν» καὶ ἐν τῇ δευτέρῃ § 37 «κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι
Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τροῶγουσι οὔτε
ἔψοντες πατέονται» καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ § 143 (Εὔστ. 240, 44)
«ὀρημένου Λαρείου ὁμοίως τροῶγειν κτέ.». Ἐσχηματίσθη δ' ἐκ
τοῦ κυάμου: τροῶγειν τὸ σύνθετον κυαμοτροῶξ (Ἀριστοφ.
Ἰπ. στ. 41), ὃ ὅμοια τὸ θυλακοτροῶξ (Σχολ. Ἰλ. Β. 755. Ἡσύχ.),
σχίνοτροῶξ (Σουίδ. λ. σχίνον διατροῶγειν), φυλλοτροῶξ
(Ἀντιφάν. παρ' Ἀθην. σελ. 130 F), γραμματοτροῶξ (Ἡρωδ. Α',
46, 10. Β', 643, 28. Εὔστ. 1922, 8). Φέρεται καὶ τὸ ἀπλοῦν τροῶγες
παρὰ τῷ Φωτίῳ ἐν τῷ Λεξικῷ «τροῶγες: θηρία τὰ ἐν τοῖς ὄσπριοις
οὕτως Στράτις». Ἄλλ' ἐπὶ τῶν μυθῶν, ὡς εἶδομεν, ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ
Ἡρόδοτος τοῦ καταφαγεῖν, ἀνθ' οὗ ὁ Ἰώσηπος, ὁ Στράβων καὶ
ὁ Πλούταρχος, ὡς παρατηρήθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἐχρήσατο τῷ διαφα-
γεῖν, ὁ δ' Εὔστάθιος ὠνόμασεν αὐτοὺς ὀπλοφάγους. Οὐδεὶς δὲ
τῶν κριτικῶν, καθ' ὅσον γινώσκωμεν, οὔτε τὸ καταφαγεῖν τοῦ
Ἡροδότου οὔτε τὸ διαφαγεῖν τοῦ Ἰωσήπου, οὔ ἐκδότης καὶ ὁ Naber
ἐγένετο, μετέβαλεν εἰς τὸ κατατραγεῖν καὶ διατραγεῖν. Κα-
νονικῶς ὁμοίως εἶπεν ὁ Ἡρόδοτος ἐν Α', 109 φθειροτραγῶ «οἱ
μὲν γὰρ Βουδῖνοι ἔόντες αὐτόχθονες νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτρα-

¹ Αἱ ἐκδόσεις πᾶσαι ἔχουσι κατὰ κληδός. Ἡ ὀρθότης τοῦ ὀνόματος τόνω-
σις εἶναι κατὰ κληδ — κατὰ κλειδς. Πρῶβ. ἀντίκλειδς (ἴδε Ποικίλ.
Φιλ. σ. 391 κέ. καὶ τὰ γεγραμμένα μοι ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν
τόμ. Ζ', σελ. 235 κέ. 1931).

γέουσι μόνον τῶν ταύτη, Γελωνοὶ δὲ γῆς τε ἐργάται καὶ σιτοφάγοι», ὁ δ' Ἀρριανὸς ἐν τῇ Περιηγ. Εὐξείνου Πόντου § 18 ποιούμενος λόγον περὶ τούτων ἐχρήσατο τὸ φθειροτροκτῶ «ἐνθεν δὲ ἐς τὴν Νιτίαν σιάδιοι πενήκοντα, ἵνα περ ὄκει ἔθνος Σκυθικόν, οὗ μνήμην ποιεῖται ὁ λογογράφος Ἡρόδοτος. Καὶ λέγει τούτους εἶναι τοὺς φθειροτροκτέοντα». Ἄλλ' ὁ Στράβων σελ. 492 καλεῖ αὐτοὺς Φθειροφάγους, «ὑπέρεται δὲ τούτων καὶ τὰ τῶν Φθειροφάγων στενά» καὶ σελ. 493 «τῶν δὲ συνεργομένων ἔθνων εἰς τὴν Διοσκουριάδα καὶ οἱ Φθειροφάγοι εἰσίν, ἀπὸ τοῦ αἵχμοῦ καὶ τοῦ κίνου λαβόντες τοῦνομα», ὁμοίως καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἐν τῇ Γεωγραφικῇ Ὑφηγήσει, Ε', 9, 17 τῷ αὐτῷ ὀνόματι καλεῖ αὐτούς. Εἶπε δὲ ὁ Γεωγράφος καὶ σελ. 144 «λυμαίνονται γὰρ καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα ῥιζοφάγοῦντες οἱ γεωρῆχοι λαγιδεῖς» ἦτοι οἱ κόνικλοι, καὶ σελ. 776 «μὴ κρεοφαγεῖν μόνον ἀλλὰ καὶ ὀστοφαγεῖν καὶ δερματοφαγεῖν» ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ ῥιζοτραγεῖν, ὃ ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Βυζαντινῷ ποιητῇ Φιλῆ τόμ. Α', σελ. 126, 246, 4 Mill. :

Σκότει σεαυτὴν

Μήπως ὑμᾶς κάτωθε ἐστὼς ἐν γνόφῳ

Ῥιζοτραγήση τῆς πνοῆς τὸ δένδριον,

καὶ ὀστοτραγεῖν καὶ δερματοτραγεῖν. Τοῦ ὀστοτραγεῖν ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Παχυμέρης, συγγραφεὺς Βυζαντινός, ἐν τόμ. Β', σελ. 232, 10 Bonn. «σὺν αὐτοῖς ἄλλους ὥσπερ κύνας ὀστοτραγηκότας λιχνεύσασθαι». Ὁ δὲ Φίλων τόμ. Ε', σελ. 335 Λιψ. εἶπε «οἱ τρόπον αἰθῶν ἐμφορούμενοι κατοποφάγοῦσιν οὕτως, ὡς καὶ τῶν ὀστέων ἐπεντραγεῖν». Ὡς εἶπεν ὁ Στράβων δερματοφαγεῖν, οὕτως ὁ μὲν Πολύβιος ἐπὶ ἀνθρώπων Ζ', 1, 1, ὡς εἶδομεν ἐν σελ. 19₁ δέρματα καταφαγεῖν καὶ ὁ Ἀκροπολίτης τόμ. Α', σελ. 28, 21 Teubn. «ὁ λιμὸς καὶ σκύτη φαγεῖν αὐτοὺς κατηνάγκασε», ὁ δὲ Ἀλκίφρων κανονικῶς ἐπὶ τῶν κυνῶν ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ σκυτοτραγεῖν Ἐπιστ. Γ', 11, 3 «οὐδὲ γὰρ κύων σκυτοτραγεῖν μαθοῦσα τῆς τέχνης ἐπιλήσεται» καὶ ὁ Λουκιανὸς πρὸς τὸν Ἀπαίδ. § 25 «οὐδὲ γὰρ κύων, ἄπαξ, παύσαιτ' ἂν σκυτοτραγεῖν μαθοῦσα». Τῆς παροιμιώδους ταύτης ῥήσεως ποιεῖται ἀνεῖαν καὶ ὁ Ἀποστόλης ΙΓ', 49 καὶ Γρηγόριος ὁ Κύπριος Δ', 74. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ὁ Θεόφραστος ἐν τοῖς Φυτικοῖς αὐτοῦ ἔργοις ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ῥίζας φαγεῖν, κατεσθίειν ῥίζαν, καὶ γενικῶς ἐπὶ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων τοῦ ἐσθίειν, ἐξεσθίειν, κατεσθίειν, διαφαγεῖν, ἐκφαγεῖν, οἱ ἵπποι παρ' αὐτῷ κριθὰς ἐσθίουσι, αἱ κάμπαι κατεσθίουσι φύλλα καὶ ἄνθη, οἱ σκώληκες

διέφαγον τὸν πυρῆνα τῆς ἐλάας, ἐξεσθίουσι τὰς ἐλάας, κατεσθίουσι τὸ ξύλον, ἡ πεύκη ὑπὸ τερηδόνος ἐσθίεται, τὰ ἐν τῇ γῆ ἐσθίονται ὑπὸ σκωλήκων καὶ θριπῶν, ὄθεν ῥίζαι θριπήδεστοι καὶ τὸ δρύινον ἄσαπές τε καὶ ἀθριπήδεστον¹. Πρβ. καὶ Ἰώβ ΛΒ', 22 «οὐ γὰρ ἐπίσταμαι θαυμάσαι πρόσωπα, εἰδὲμὴ καὶ ἐμὲ σῆτες ἔδονται!». Καὶ ὁ Ὅμηρος ἐπὶ τῶν θηριδίων, ἰπῶν καὶ εὐλῶν, ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ἔδειν, ἔσθειν, ἐσθίειν, οἶον φ. 395:

ὁ δ' ἤδη τόξον ἐνώμα

πάντη ἀναστρωφῶν, πειρώμενος ἔνθα καὶ ἔνθα,
μὴ κέραι ἱπες ἔδοιεν ἀποιχομένοιο ἀνακτος.

καὶ X. 508: νῦν δὲ σὲ μὲν παρὰ νηυσὶ κορωνίσι, νόσφι τοκῆων,
αἰόλαι εὐλαὶ ἔδονται, ἐπεὶ κε κύνες κορέσσονται.

καὶ Ω. 415: δωδεκάτη δέ οἱ ἦδε

κειρένω, οὐδέ τέ οἱ χρώς σήπεται. οὐδέ μιν εὐλαὶ
ἔσθουσ', αἰδῶ τε φῶτας Ἄρηι φατοῦς κατέδουσι.

Ἄλλὰ κανονικῶς ἐπὶ τῶν ἡμιόνων τῷ τρώγειν ἐχρήσατο ἐν Ὀδυσσεΐας Z. 88:

καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν παρὰ δινῆεντα
τρώγεμεν ἄγρωστιν μελιηδέα κτέ.

Κανονικῶς καὶ ὑπὸ τοῦ Σουίδα λέγεται «τερηδών: σκώληξ ξυλοτρόκτης, οἰκῶν ἐν ξύλῳ», ὃν ὁ Στράβων ξυλοφάγον καλεῖ σελ. 570 «ἐγγίνεται δ' ἐν τοῖς στελέχεσι ξυλοφάγου τι σκώληκος εἶδος, ὃ μέχρι τῆς ἐπιφανείας διαφαγὼν τὸ ξύλον κτέ.», περὶ δὲ τοῦ Ἡρακλέους σελ. 613 ἀναφέρει ὅτι «παρὰ τοῖς Ἐρυθραίοις τοῖς κατὰ τὸν Μίμαντα οἰκοῦσιν ἐτιμᾶτο ὡς ἰποκτόνος, ὅτι φθαρτικὸς τῶν ἀμπελοφάγων ἰπῶν». Τῷ ξυλοτρόκτης ὅμοια ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ φέρονται καὶ ἄλλα, οἶον ἀνθρώποτρούκτης, ἀργυροτρόκτης, μιαιροτρόκτης, πολυτρόκτης, πτεροτρόκτης (= ὁ πονηρός, ἦτοι ὁ διάβολος), σκυτοτρόκτης, σχινοτρόκτης, τεκνοτρόκτης, τριχοτρόκτης, φυτοτρόκτης, καὶ τὸ ἀπλοῦν τρώκτης καὶ συνθέτως τῇ παρὰ προθέσει παροτρόκτης.

Κανονικῶς εἶπεν ὁ Ἰππῶναξ Ἄπ. 33 (20):

σὺ κα μέτρια τρώγων
καὶ κρίθινον κόλλικα, δούλιον χόρτον

¹ Ἰδ. Ἄθηνᾶν τόμ. II', σελ. 900. Πρβ. θριπόβρωτος, σητόβρωτος.

καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1828, 11 ἔπλασε τὸ σ υ κ ο -
τ ρ α γ ῖ δ η ς.

Ὅμοίως δ' Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσι στ. 805 κέ.

ἐνεγκάτω τις ἐνδοθεν τῶν ἰσχυάδων
τοῖς χοιριδίοισιν. ἄρα τρώξεται κτέ.

καὶ ἐν τῇ Εἰρήνῃ στ. 1324 «σὺ κάτε τρώγειν» καὶ ἐν ἄποσπά-
σματι παρ' Ἀθην. σ. 80 (I. 511. K.):

κάμνοντα δ' αὐτὸν τοῦ θέρους ἰδὼν ποτε
ἔτρωγ', ἵνα κάμνοι, σὺ κα τῆς μεσημβρίας

καὶ ὁ Νικοφῶν αὐτ. (I. 777 K):

ἐὰν δέ γ' ἡμῶν σὺ κά τις μεσημβρίας
τρώγων καθεύδη χλωρά, πυρετὸς εὐθέως
ἦκει τρέχων οὐκ ἄξιος τριωβόλου

καὶ ὁ Φρόνιχος παρ' Ἀθην. σελ. 74A (I. 377 K):

κἄν τρωγεῖν σικύδιον

Ὁ δ' Εὐβουλος μεθόριος τῆς μέσης καὶ παλαιᾶς κωμωδίας αὐτ. (II
211 K) λέγει:

νῆ τὸν Δί', ἠσθένουν γάρ, ὦ βέλτιστε σύ,
φαγοῦσα πρόην σὺ κα τῆς μεσημβρίας

Προβ. καὶ Θεόκρ. Εἰδ. Ε', 114:

καὶ γὰρ ἐγὼ μισέω τὸς κανθάρος, οἱ τὰ Φιλώνδα
σὺ κα κατατρώγοντες ὑπανέμιοι φέρονται.

Ἐκ τοῦ σὺ κα τρωγεῖν ἐσχηματίσθη τὸ ἐπίθετον σ υ κ ο τ ρ ᾶ γ ο ς.
Ὁ Αἰλιανὸς ποιούμενος λόγον περὶ τῆς τροφῆς τῶν ἄρκτων, ἀγρίων ὄνων
καὶ αἰγῶν γράφει ἐν τῷ περὶ Ζῴ. ΙΖ', 31 «σ υ κ ο τ ρ ᾶ γ α γὰρ ταῦτα
καὶ ἀλφιτοφάγα, τὰ ζῴά ἐστιν». Ἐκ τοῦ σ υ κ ο τ ρ ᾶ γ ο ς ἐσχη-
ματίσθη τὸ ῥῆμα σ υ κ ο τ ρ α γ ε ῖ ν, ὅπερ εὑρεται παρὰ τῷ Θεοφράστῳ
ἐν τοῖς Χαρακτῆρσι Μικροφ. Ι', 8 «καὶ οὐκ ἂν ἔᾶσαι οὔτε σ υ κ ο τ ρ α -
γῆσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κήπου οὔτε διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγροῦ πορευθῆναι» καὶ
τῷ Πολυδεύκει Γ', 49 «ἔξεστι δ' εἰπεῖν ἦπατα σεσυκασμένα, ἦπατα συῶν
σεσ υ κ ο τ ρ α γ η κ ὅ τ ω ν». Ἀλλὰ παρὰ τῷ Σχολιαστῇ τοῦ Πλάτωνος
Ἄλκιβ. Α. 73 φέρεται τὸ σ υ κ ο φ ᾶ γ ο ς, ὃ δ' Ἡσύχιος ἐρμηνεύει τὸ
σ υ κ ο μ ᾶ μ μ α ς διὰ τοῦ σ υ κ ο φ ᾶ γ ο ς, τὸ δὲ κ ρ α δ ο φ ᾶ γ ο ς διὰ τε
τοῦ σ υ κ ο φ ᾶ γ ο ς καὶ τοῦ ἰ σ χ α δ ο φ ᾶ γ ο ς. Ἐκ τοῦ σ υ κ ο φ ᾶ γ ο ς

ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ῥῆμα σ υ κ ο φ α γ ῶ, ὅπερ ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις.

Κανονικῶς ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ κυνικοῦ Διογένους «δύο μιλακῶν περι-κρυπτομένων αὐτόν, ἔφη· Μὴ εὐλαβεῖσθε, κ ὕ ω ν τ ε ὕ τ λ α ο ὕ τ ρ ῶ γ ε ι» (Διογ. Λαερτ. Γ', 61) καὶ ὁ Εὐπολις παρὰ Πλουτάρχῳ Ἠθικ. σελ. 662 F «βοσκόμεθ' ὕλης ἀπὸ παντοδαπῆς, ἐλάτης, π ρ ῖ ν ο υ κ ο μ ᾶ ρ ο υ τ ε Π τ ὄ ρ θ ο υ ς ἄ π α λ ο ὕ ς ἄ π ο τ ρ ῶ γ ο υ ς α ι» καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Ὀρνισι σι. 229 :

ἴτω τις ᾧδε τῶν ἐμῶν ὁμοπτέρων·
 ὅσοι τ' εὐσπόρους ἀγροίκων γύας
 νέμεσθε, φῦλα μυρία κ ρ ι θ ο φ ᾶ γ ω ν
 σπερμολόγων τε γένη κτέ. ,

ὅπερ ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει διὰ τοῦ κ ρ ι θ ο φ ᾶ γ ω ν, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα κ ρ ι θ ο φ α γ ῖ α καὶ τὸ ῥῆμα κ ρ ι θ ο φ α γ ῶ ἀπαντῶντα παρὰ μεταγενεστέροις.

Ἄλλ' ἐν σι. 239 λέγεται ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ :

τά τε κατ' ὄρεα, τά τε κοτινοτράγα
 τά τε κομαροφάγα.

Ὅμοίως κανονικῶς ὁ Ξενοφάνης Ἀπ. 9 (17) λέγει «πίνοντα γλυκὺν οἶνον ὑ π ο τ ρ ῶ γ ο ν τ' ἐ ρ ε β ῖ ν θ ο υ ς» καὶ ὁ Φερεκράτης παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 55 B (I. 169 K) :

τ ρ ῶ γ ω ν ἐ ρ ε β ῖ ν θ ο υ ς ἀπεπνίγη πεφρυγμένους

καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Ἀχαρνέσιν σι. 801 «τ ρ ῶ γ ο ι τ' ἄ ν ἐ ρ ε β ῖ ν θ ο υ ς ;» καὶ ἐν τῇ Λυσιστράτῃ 537 :

κᾶτα εὐζωσάμενος
 κ υ ᾶ μ ο υ ς τ ρ ῶ γ ω ν,
 πόλεμος δὲ γυναιξὶ μελήσει.

καὶ ὁ Θεόπομπος παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 55 E (I. 751 K) :

τ ρ ῶ γ ο υ σ ι μ ὕ ρ τ α καὶ πέπονα μιμαίκυλα.

Εἶπε καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῷ Συμποσίῳ Δ', 8 «κ ρ ὀ μ μ υ ὄ ν γ ε ο ὗ μόνον σίτον ἀλλὰ καὶ ποτὸν ἠδύνει. Εἰ δὲ δὴ τ ο ὕ τ ο καὶ μετὰ δεῖπνον τ ρ ῶ ξ ὀ μ ε θ α, ὅπως μὴ φήσῃ τις ἡμᾶς πρὸς Καλλίαν ἐλθόντας ἠδυπαθεῖν. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἰς μὲν γὰρ μάχην ὁρμωμένῳ καλῶς ἔχει κ ρ ὀ μ μ υ ο ν ὑ π ο τ ρ ῶ γ ε ι ν, ὥσπερ ἔνιοι τοὺς ἀλεκτρούνας σκορδί-σαντες συμβάλλουσιν». Ἄλλ' ὁ κωμικὸς ἐν τοῖς Ὀρνισι σι. 821 λέγει

«εὔδει (ὁ ἔποψ) καταφαγῶν μύρτα καὶ σέρφους¹ τινάς» καὶ στ. 690 «νῦν πρὸς ἔμ' ἴτω τις, ἵνα μὴ ποτε φάγη σκόροδα μηδὲ κυάμους μέλανας» καὶ ὁ Ἄλεξις παρ' Ἀθηναίῳ σ. 55 C (266 K) «μὴ ὄρασι—ἴκοιθ' ὁ τοὺς θεομοῦς φαγῶν». Τοῦ συνθέτου θερμοφαγεῖν καὶ θερμοφαγία ἔχομεν μαρτύρια ἐκ τοῦ Ἱερακοσοφρίου σελ. 413, 1 καὶ σελ. 417, 28, τοῦ δὲ κανονικοῦ θερμοτροφαγεῖν ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Λεξιφ. § 5. Εἶπε δ' ὁ Λουκιανὸς καὶ ἐν τῷ περὶ Ἀληθ. Ἰστ. Β' § 24 «μόνος δὲ ταύτης (τῆς ἑορτῆς) οὐ μετεῖχε Πυθαγόρας, ἀλλ' ἄσιτος πόρρω ἐκαθέζετο μυσαιτόμενος τὴν κυάμοφαγίαν». Κάλλιστα δ' ἠδύνατο νὰ λεχθῆ κρομμυοφαγία καὶ κρομμυοφαγῶ, ὡς ἐλέχθη σκороδοφαγῶ καὶ σκороδοφαγία. Πρῶβ. ὀπωροφαγῶ-ία, ὀροβοφαγῶ, ὀσπριοφαγῶ-ος, ποηφαγῶ-ποοφαγῶ-ος, πρασοφαγῶ, πυροφαγῶ, χλοηφαγῶ-ος, χλωροφαγῶ, χωροφαγῶ, κτλ.

Κανονικῶς εἶπεν ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Βατοράχοις στ. 988 «τίς τὰς ἐλάας παρότραγεν;», ἀλλ' ὁ Ἐπίχαμος παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 64 F εἶπε «τάς τ' ἐλαιοφιλοφάγους κιχήλας».

Κανονικῶς εἶπεν καὶ ὁ Τυρταῖος Ἀπ. 9, 20 «ἀλλὰ τις εὖ διαβάς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισιν Στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς χεῖλος ὀδοῦσι δακῶν» καὶ ὁ Εὐβουλος παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 417 D (181 K) «ὡς γεζητιῶν Μακρὰν βαδίζων ἀνήρ, πολλὰ δ' ἐσθίων ἀνήρ, Δάκνων τὰ χεῖλη παγγέλοιός ἐστ' ἰδεῖν», ἀλλ' ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Σφηξὶ γράφει «στάς δ' ἀνήρ παρ' ἀνδρ', ὑπ' ὄργῆς τὴν χελύνην² ἐσθίων». Φέρεται καὶ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ ἐν βίῳ Ἀλκιβιάδου κεφ. Β', 3 «ἐν μὲν γὰρ τῷ παλαίῳ πιεζομένου ὑπὲρ τοῦ μὴ πεσεῖν ἀναγαγὼν πρὸς τὸ στόμα τὰ ἄμματα τοῦ πιεζοῦντος οἷος ἦν διαφαγεῖν τὰς χεῖρας», ἀνθ' οὗ ὁ Naber ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1899, σελ. 188 γράφει διαδακεῖν ἀποβλέψας εἰς τὸ εὐθὺς ἐπόμενον «ἀφέντος δὲ τὴν λαβὴν ἐκείνου καὶ εἰπόντος Ἰάκνει, ὦ Ἀλκιβιάδη, καθάπερ αἱ γυναῖκες». Ὁ Πλούταρχος, ὡς ἐν ἄλλοις, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐχρήσατο τῷ γενικῷ ἐσθίω. Εἶπε καὶ ὁ Πausanίας Η', 4, 34 «ἐκφρονα Ὀρέστην γενόμενον λέγουσιν ἕνα τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν ἀποφαγεῖν δάκτυλον» καὶ κατωτέρω.

Ἐκ τῶν διειλημμένων φανερόν καθίσταται ὅτι παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἀναμφηροῖστος ἐγίνετο χρῆσις τοῦ ἐσθίειν καὶ τοῦ φαγεῖν ἀπλῶν τε καὶ συνθέτων ἐν τόποις, ἐν οἷς μάλιστα τις προσεδόκα τὸ τρώγειν-διατρώγειν, κτλ., παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις σπανίως, παρ' οἷς

¹ Ἴδε Μνημ. 1930, σελ. 58.

² Χεῖλος

³ Πρῶβ. Ξενοφ. Ἀπομν. Β', 2, 7 περὶ τῆς Ξανθίπλης «ἤδη πρόποτε οὖν ἡ δακοῦσα κακὸν τί σοι ἔδωκεν ἢ λακτίσμα».

οὐδέποτε σχεδὸν ἀπαντᾷ τὸ τρώγειν ἀντὶ τοῦ ἐσθίειν, εἰ μὴ παρ' Εὐπόλιδι, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Herwerden, ἐν ᾧ λέγεται σελ. 1485 «Philetaerus Vat. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν τὸ τρώγειν. Εὐπολις· κἂν ποία πόλει | τοιοῦτος ὢν τὸ μέγεθος ἰχθῦς τρώγεται;», ἐνθα τις προσεδόκα τὸ ἐσθεται. Γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὑπάρχει ὅτι ὄψον κατ' ἐξοχὴν εἶναι ὁ ἰχθῦς καὶ ὄψοφάγος οὐχὶ ἀπλῶς ὁ ἰχθυοφάγος ἀλλ' ὁ φίλιχθυσ. Ἐκ τοῦ ὄψοφάγος ἐσχηματίσθη τὸ ὄνομα ὄψοφαγία καὶ τὸ ῥῆμα ὄψοφαγῶ καὶ μετὰ τῆς προθέσεως κατὰ τὸ κατοψοφαγῶ, ἐκ δὲ τοῦ ἰχθυοφάγος τὸ ἰχθυοφαγία ἀπαντῶν παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ σελ. 135, 19 καὶ σελ. 1201, 6 καὶ τῷ Τζέτζη ἐν τοῖς εἰς Λυκόφρονα Σχολίοις σελ. 218, 8 Sch. καὶ τὸ ἰχθυοφαγῶ, οὐ μαρτύρια ἔχομεν ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους π. τ. Ζῷ. Ἱστορ. σελ. 616, α, 32 «ζῆ γὰρ ἢ ἀλκυὼν ἰχθυοφαγοῦσα» καὶ ἐκ τῶν Γεωγραφικῶν τοῦ Στράβωνος σελ. 513 «οἱ δ' ἐν τοῖς ἔλεσιν ἰχθυοφαγοῦσιν» καὶ ἐκ τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1720, 32 καὶ 1724, 49 καὶ ἐκ τῶν Ποικίλων ἱερῶν κειμένων τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως (Var. Sacr. σελ. 277, 16. 279, 24. 280, 14. 281, 18. 20). Ἐνετύχομεν δὲ παρὰ Θεοδώρῳ τῷ Στουδίτῃ ἐν τῇ Μεγάλῃ Κατηγήσει σελ. 44, 14 καὶ σελ. 219, 20 Κερ. καὶ τῷ ῥήματι *ὄψαροφαγεῖν. Ἐν μόνῳ τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ εὑρηται τὸ τρώγειν ἀντὶ τοῦ γενικοῦ ἐσθίω, ὡς ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ κατὰ Ματθ. 24, 38 «ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες» καὶ κ. Ἰω. 6, 58 «ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα» κ. ἄ.

Φέρονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὐκ ὀλίγα παρασύνθετα ῥήματα λήγοντα εἰς -φαγῶ, ἃ κατελέξαμεν ἐν τοῖς Κριτικοῖς καὶ Γραμματικοῖς σελ. 68 κ. ἑ. Τοῖς ἤδη κατελεγμένοις προστίθεμεν καὶ ἄλλα, τὸ *διφαγῶ, *τριφαγῶ, ζωοφαγῶ, λαθροφαγῶ καὶ πιθηκοφαγῶ. Τῶν εἰς -φαγῶ ληγόντων ῥημάτων τὰ πλείστα ἀπαντῶσιν ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ, ὀλίγα δ' ἐν τῷ ἀρχαίῳ. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνήθως ἐξεφέροντο ἀναλελυμένως ἐσθίω καὶ ἔφαγον, κτλ. τοῦτο ἢ ἐκείνο. Ἐν τοῖς Γεωπονικοῖς ΙΔ', 7, ὁ κεῖται «τάς δ' ὄψοφαγοῦσας ὄρνιθας ἀπειθιστέον οὕτως», ἐνθα ὁ Λαυρεντιακὸς κῶδιξ ἔχει τὴν γραφὴν ὄστρογοῦσας, ἣτις ἐμμελῶς θὰ ἔχη, ἐὰν μεταγραφῆ ὄστροαγοῦσας ἐκ ῥήματος ὄστροαγῶ. Ἐκ τοῦ τρώγω - ἔτραγον παρυσύνθετα ῥήματα εἰς -τραγῶ ἐμνημονεύσαμεν ἐν τοῖς Κριτικοῖς καὶ Γραμματικοῖς σελ. 69, οἷον θερμοτραγῶ (Λουκ.), ὄστοτραγῶ (Βυζ.), ῥιζοτραγῶ (Βυζ.), σκυτοτραγῶ (Λουκ. Ἀλκίφρ. καὶ «σκυτοτράγα κυνάρια» Μιχ. Ἀκομ. Α', 53, 17 Λ.), συκοτραγῶ (Θεοφρ. συκοτράγος Αἰλιαν.), χερσοτραγῶ (Βυζ. Περβ. Ἀρι-

σιοφ. Ἄχ. 258 «μή τις λαθών σου περιτρέαγη τὰ χρυσία»), φθειροτραγῶ (Ἡρόδ.), ἀνθ' οὗ καὶ φθειροτροκτῶ ἐλέχθη. Ταῦτα εἶναι ἐλάχιστα, συνήθως ἐλέγετο 'τρούγω τοῦτο ἢ ἐκεῖνο'. Ἐπίθετα ἀπαντῶσιν ἐλάχιστα, οἷον κοτινοτρέαγος, κριθοτρέαγος, ἀμφοτέρα παρ' Ἀριστοφάνει, συκοτρέαγος καὶ σκυτοτρέαγος. Φέρεται καὶ τὸ ὄνομα γεωτραγία ἐν τοῖς Ἱπποκριτείοις τόμ. Β', σελ. 472 Edit., ἀνθ' οὗ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ἠθικοῖς Νικομαχείοις σελ. 1149, α, 28 εἶπε τρωξις γῆς. Ὡς δ' ἐλέχθη 'σκώληξ ξυλοφάγος', ἀνθ' οὗ ὁ Σουΐδας μνημονεύει τὸ 'σκώληξ ξυλοτροκκτης', οὕτω καὶ γαφάγας «γαφάγας ὑπὸ Συρακοσίων, ὃν ἡμεῖς γῆς ἔντερον».

Ἐν τῇ κοινῇ λαλιᾷ ἐπεκράτησε τὸ τρώγω ἐπὶ τε τῶν ἐφθῶν καὶ τῶν ξηρῶν ἀπλοῦν τε καὶ σύνθετον κυρίως τε καὶ μεταφορικῶς, οἷον καλοτρέωγω (καλοφαγωμένος), ὀλιγοτρέωγω, πολυτρέωγω (πολυφαγωμένος), συχνοτρέωγω, γοργοτρέωγω «ὅποιος γοργοφάγη καὶ γοργοπανδρευτῇ δέν το μεταγνώθει» (Κρήτ.), σκατοτρέωγει, γλωσσοτρέωγει. — Περβ. γλωσσοφαγιά, «τοῦ κόσμου τὴν καταφαγιά» παρὰ Passow Ῥωμ. Τραγ. σελ. 483, 8 ἀντὶ τοῦ καταφυγιά.

Ταῦτα περὶ τοῦ ἐσθίειν-φαγεῖν καὶ τρώγειν-τραγεῖν διαλαβόντες ἀποφαινόμεθα ὅτι κάλλιστα ὁ Θεόφραστος ἠδύνατο νὰ γράψῃ «ἐὰν μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγη» ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ διατρέαγη.

ΠΡΟΤΙΜΟΤΕΡΟΝ ΤΟ ΘΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΘΥΛΑΞ¹

Διαρκοῦντος τοῦ δλεθριωτάτου πολέμου πολλάκις ἀνεγινώσκομεν ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ τὸ ὄνομα θύλαξ ἐν πᾶσι τοῖς κινήμασιν αὐτοῦ ἐκφερόμενον, οἷον «ὁ ἐχθρὸς ἠδυνήθη νὰ σχηματίσῃ πρὸς νότον τοῦ Μόζα μέγαν θύλακα» καὶ «ὁ θύλαξ (γρ. θύλαξ) οὗτος ἠϋρύνθη πρὸς δυσμὰς» καὶ «ἡ κατάστασις εἰς τὸν σχηματισθέντα θύλακα θεωρεῖται σοβαρωτάτη» καὶ «ἡ ἀντίστασις τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων πρὸ τοῦ θύλακος ἔχει ἐνταθῆ» καὶ «αἱ μηχανοκίνητοι γερμανορουμανικαὶ φάλαγγες διηρέθησαν εἰς δύο, ὥστε νὰ σχηματίσουν θύλακα». Οὕτω μέχρι πέρατος, ἤτοι μέχρι τῆς καταλήψεως τῆς Γερμανίας, ἐκινεῖτο καὶ ὁ θύλαξ καθ' ὅλας τὰς πτώσεις.

Ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἑλληνισμῷ ἀείποτε ἰσοσυλλάβως ἐλέγετο ὁ θύλακος, τοῦ θυλάκου, τῷ θυλάκῳ, τὸν θύλακον, οἱ θύλακοι τοῖς θυλάκοις, τοὺς θυλάκους (Ἐπίχαρμ. Εὐριπ. Ἄριστοφ. Δίφιλ. Ἄλεξ. Ἡρόδ. Ξενοφ. Πλάτ. Ἄριστοτέλ. Θεόφρ. Θεόπομπ. Πολύβ. Στραβ. Ἐπίκτ. Λουκιαν. Γαλην. Δι. Χρυσόστ. Λογγῖν κ. ἄ). Περί-

¹ Τὰ ἀρσενικά θώραξ ἰων. θώρηξ (καὶ ἐπιθετικῶς αἰολο-ἀργυρο-γυαλο-έυ-εὐ-ἰσχυρο-λευκο-λινο-μακρο-σιδηρο-στενο-χαλκεο-χαλκο-), οἶαξ ἰων. οἶηξ, Φαίαξ ἰων. Φαίηξ-Φαίηκες ἔχουσι τὸ α μακρόν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν δρωπαξ καὶ θύλαξ καὶ τὰ θηλυκὰ αῦλαξ (αὔλαξ ἀρσεν. μεταγ. καὶ ἐπιθετ. κυαναῦλαξ, μικραῦλαξ, ὀμαῦλαξ, ὀλιγαῦλαξ-πολυαῦλαξ), θριδαξ, κλιμαξ-οὐρανοκλιμαξ (Ψευδοχρ, 61, 681 Mi), μεῖραξ (καὶ ἐπιθ. φιλομεῖραξ, συμμεῖραξ), πίδαξ (καὶ ἐπιθ. εὐπίδαξ-έυ-μεθυ-πολυ) ἔχουσι τὸ α βραχύ. Τοῦ θύλαξ (ὁ, οὐχί ἡ, ὡς ἐν τινι νέῳ Λεξικῷ) τὸ υ εἶναι μακρόν, τὸ δὲ α βραχύ, ὡς τὸ μέτρον μηνύει, οἷον Ἄριστοφ. Ἴπκ. στ. 370 «δρωσε θύλακον κλοπῆς» ἤτοι θὰ σὲ γδάρω καὶ ἀπὸ τὸ τομάρι σου θὰ κάρω σακκούλλα νὰ βάλω τὰ κλοπιμαῖα). Παρασημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ μεῖραξ θηλυκῶς ἐπὶ γυναικὸς ἐλέγετο, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνδρὸς μεῖρακίον, μεῖρακύλλιον, μεῖρακίσκος καὶ θηλυκῶς μεῖρακίσκη. Παρὰ τῷ Κρατίνῳ φέρεται τὸ μεῖρακες ἐπὶ ἀνδρῶν, ἀλλὰ παίζων ὁ κωμικὸς εἶπε τοῦτο, ἵνα δηλώσῃ αὐτοὺς ὡς πασχητιῶντας. Παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις τὸ μεῖραξ λέγεται ἀναμείξ ἐπὶ ἀνδρὸς τε καὶ γυναικός. Ὁμοίως προπερισπαστέον τὸ λάϊλαψ ἢ (ἀρσ. μεγ.) καὶ ἐπιθετικῶς βαρυλαῖλαψ, χρηματολαῖλαψ.

πυστος δ' εἶναι καὶ ἡ τῆς δαιμονίας Κορίννης ῥῆσις, ὅτε ὁ Πίνδαρος εἰς ποίημα συνεκέρασε καὶ συνεφόρησε πανσπερμίαν μύθων «ἐν τῇ χειρὶ δεῖ σπείρειν ἀλλὰ μὴ δ' ἄλφ τῷ θυλάκῳ» (Πλούτ. Ἦθ. σελ. 348 Α). Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς, ὅτε ὁ Ἀριστείδης μέγα καὶ θαυμαστὸν ἔλαβεν ὄνομα ἐπὶ τῇ διατάξει τῶν φόρων, καταγελῶν ἔλεγεν ὅτι «ὁ ἔπαινος οὐκ ἀνδρὸς ἀλλὰ θυλάκου χρυσοφύλακος» (Πλούτ. Βί. Ἀριστείδ. ΚΔ'). Φιλόσοφον δ' ἀληθῶς ἀναδεικνύουσι καὶ τὸν Ἀνάξαρχον τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ἅτινα ἐξηκόντισεν κατὰ τοῦ τυράννου Νικοκρέοντος, ὅτε οὗτος συλλαβὼν αὐτὸν σιδηροῖς ὑπέροις ἐκέλευσε νὰ τύπτηται «Πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θυλάκον, Ἀνάξαρχον δ' οὐ πλῆττεις» (Διογέν. Λαέρτ. Θ', 59). Τὴν ῥῆσιν μνημονεύουσι καὶ ἄλλοι, ὡς ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (Στρωμ. Δ', 8, 56), ὁ Ὠριγένης (κ. Κέλσ. Ζ', 53), Δίων ὁ Χρυσόστομος (Λόγ. ΛΖ', 45), Προκόπιος ὁ Γαζαῖος Ἐπιστ. (ΜΕ', σ. 548 Η), Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς (Ἐπιστ. ΛΒ', τόμ. 37, σελ. 72. Πρβ. καὶ 35, 592), ὁ μοναχὸς ἢ Ἀββᾶς Νόννος τόμ. 36, 993 Μι. Διογ. Λαερτ. Ἀνθ. Παλατ. Ζ', 133, ὁ Εὐστάθιος σελ. 1450, 14, οἵτινες ἀντὶ τοῦ πλῆττεις τοῦ Διογένους Λαερτίου ἔχουσι πτίσσεις. Παρὰ δὲ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ τόμ. Β', σελ. 274, 15 Α λέγεται «εἶπερ ἀκούεις τὸν Ἀναξάρχου θυλάκον ἐν ὄλμῳ πτισσόμενον καὶ τὸ σκέλος Ἐπικτήτου ἀδέσμως δεσμούμενον». Ὁ δὲ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος τόμ. Ε', σελ. 292 Λιψ. οὐχὶ θυλάκον ἀλλὰ τὸ συνωνυμοῦν ἀσκὸν¹

1 Ὁ Εὐστάθιος σελ. 1303, 38 γράφει «δῆλον γὰρ ὅτι καθὰ θυλάκος τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, οὕτω κατὰ τοὺς παλαιούς καὶ ἀσκός». Ὑπὸ τοῦ Θεοφυλάκτου καλεῖται δερμάτινος θυλάκος καὶ πήλινος ἀσκός «οὐκ ἤμειψας μετὰ τῆς τύχης τὴν φύσιν· εἶ τὸν θυλάκον ἔχεις δερμάτινον· θνητὴν γὰρ ἔχεις τὴν σύστασιν. Τί δῆτα τὸ κενὸν τοῦτο καὶ κοῦφον δοξάριον ἐπὶ τοσοῦτον τὸν πήλινον ἀσκὸν διεφύσησεν;». Ὁ Συνέσιος καλεῖ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα θυλάκιον κρεῦλλίω «δεῖσαν δ' ἀποθνήσκειν ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὄφελος, τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν ἀναχωρῆσαι τοῦ θυλακίου τῶν κρεῦλλίων» (Ἐπιστ. ΡΑΒ' σελ. 719 Η). Τὰ τοῦ Συνεσίου μνημονεύει καὶ ὁ Εὐστάθιος σελ. 1450, 14. Παρὰ δὲ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ τόμ. Β', σελ. 108, 18 Α λέγεται «λέληθεν ἑαυτὸν θυλάκον περιτρήσων κρεῶν καὶ ψυχῆς δοκῶν ὄλβον χειρώσασθαι». Ὁ Φώτιος καλεῖ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα πήλινον σκῆνωμα «ὁ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τὸ πήλινον τοῦτο σκῆνωμα καταλιπὼν» (Ἐπιστ. ΡΜΒ', σελ. 460 Βαλ.) καὶ ὁ Τζέτζης, ὡς ἄλλοι, θυλάκον καὶ πήλινον ἀσκὸν «ἡ γειναμένη σε τῷ χρέων ἐλειτούργησε, τὸν θυλάκον ἀπεβάλετο, τὸν πήλινον ἀσκὸν ἀπεδύσατο». Παρασημειωτέον δ' ὅτι τῆς μετὰ δοτικῆς συντάξεως τοῦ λειτουργεῖν, οἷον λ. τῷ χρεῶν ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀποθνήσκειν ἔχομεν καὶ ἄλλα μαρτύρια, οἷον Ἀνν. Κομν. τόμ. Α', σελ. 198, 15 Teubn. «Εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπερχόμενος τῷ χρεῶν λειτουργήσετε». Ἀκροπολ. τόμ. Α', σελ. 103, 15 Teubn. τῷ χρεῶν ἐλειτούργησε τρίτη καλανδῶν Νοεμβρίου» Φώτ. Ἐπιστ. ΜΔ' (σ. 341

μνημονεύει «Πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου ἀσκόν Ἀνάξαρχον γὰρ οὐκ ἂν δύναιο». Ἀλλ' ὁ Ὀλυμπιόδωρος Σχολ. εἰς Γοργ. σελ. 170, 12 Teubn. «πτίσσε πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακα, αὐτὸν γὰρ Ἀνάξαρχον οὐ πτίσσεις ποτὲ» ἔχει τὸ μεγ. θύλαξ.

Οὐχὶ ἀνάξια μνεΐας εἶναι καὶ τὰ ὑπὸ Διογένους τοῦ Λαερτίου ἐν βιβλίῳ Γ', 50 μνημονευόμενα περὶ τοῦ κυνικοῦ Διογένους «Ἐρωτηθεὶς πῶς χρῆται Διονύσιος τοῖς φίλοις; ἔφη ὡς θυλάκοις· τοὺς μὲν πλήρεις κρημῶν (κάλλιον: κριμῶν), τοὺς δὲ κενοὺς ῥίπτων». Ἀντώνιος δ' ὁ Βυζάντιος ἐν τῇ Χρηστοθηείᾳ¹ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Διογένους λεχθέντα γράφει «Μὴ ὑπερόρα φίλους ἐν δυσημερίᾳ· ἀχάριστον γὰρ καὶ καπηλικόν, ὥσπερ τὰ κενὰ τῶν ἀγγείων, ὁ Διογένης ἔλεγε περὶ Διονυσίου τοῦ τυράννου, ἀπολακτίζειν οὓς εὐημεροῦντας ἔσαινες» (σελ. 102, 1881 Ἀθην). Οὐχ ἦτιον ἀξιωμαθόνος εἶναι καὶ ἡ παρὰ τῷ Λουκιανῷ φερομένη παροιμία ἐν Δημοσθένους Ἐγκωμίῳ § 10 «τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φῦλον ἐλεύθερον· σοὶ δ' ἴσως εὐλάβεια τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρίᾳ ἐπαγαγέσθαι, μὴ σοι μεῖζον προσκέοιτο τοῦ ἐπίγραμμα τῷ θυλάκῳ», ἀνθ' οὗ ὁ μὲν Cobet ἐν Var. Lect. σελ. 213 ἔγραψε τῆς ληκύθου, ὁ δ' Ἐρασμος καὶ ὁ Wolf ἀντὶ τοῦ ἐπίγραμμα προτείνει ἐπίσαγμα, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Reitz φιλοπονηθείσης ἐκδόσεως τοῦ Λουκιανοῦ τόμ. Γ', σελ. 499. Ὁ Hemsterhuis ἔμμενει τῇ παραδόσει ἀποφαινόμενος ὅτι πρόκειται περὶ πινακιδίων καὶ πιττακίων ἢ ἐπιγραφῶν καὶ τίτλων προστιθεμένων τοῖς σάκκοις ὑπὸ τῶν ἐμπόρων. Ἀλλὰ πρὸς τὸν νοῦν, ὃν ἐζήτησαν ὁ Ἐρασμος καὶ ὁ Wolf, ἐγγύτερον ὑπάρχει ἡ παρὰ τῷ Ἀκομινάτῳ τόμ. Α', σελ. 354, 6 Ἀσφρομένη γραφή «τὸ δέ τι πεφυλαγμένος μὴ πού τις καὶ τὸν λόγον αἰτιάσαιτο ὡς τῆς ὑποθέσεως λαθόμενον καὶ μεῖζον τοῦ θυλάκου κατὰ τὴν παροιμίαν κεποιηκότα ΤΟΥΠΙΡΡΑΜΜΑ», ὅπερ συμβαίνει, ὅσακις ὑπ' ἀνάγκης ὑπερπληρώσωμεν τὸν θύλακον ἢ τὸν κάλαθον πραγμάτων (*Ἴδε καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Δημ. Καραθανάση γεγραμμένα ἐν Sprichwörter-

Βαλ.) διὰ τί πρῶτος Ἀβελ φίλος δικαιοσύνης γεγονώς, πρῶτος τῷ θανάτῳ ἐλείτετο ὑργησεν». Act. et Dipl. τόμ. Α', σελ. 134 «ἔτα μετὰ χρόνον ἕνα πρὸς τῷ ἡμίσει καὶ τὸ τοιοῦτον παιδίον τῷ χρεῶν ἐλείτε ὑργησεν». Φέρεται καὶ παρὰ τῷ Ἰγνατίῳ ἐν Βίῳ Νικηφόρου σελ. 213, 19 Teubn. «ἐπειδὴ τῷ τῆς φύσεως ἀπαραιτήτῳ ἄνθρωπον ὄντα λειτουργῆσαι χρεῶν κέ.». Τῆς μετ' αἰτιατικῆς συντάξεως τοῦ λειτουργεῖν, οἷον λ. τὸ χρεῶν, τὸν θάνατον, μνημονεύει μαρτύρια ὁ Ἐμμ. Πεζόπουλος ἐν Παπυρολογικαῖς καὶ Ἐπιγραφικαῖς σελ. 12.

¹ Ἀντώνιος ὁ Βυζάντιος ἤχησεν ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνητοῦ, τὸ δὲ μικρὸν αὐτοῦ συγγραμμάτιον, ἡ Χρηστοθήεια, εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, Ὀδηγὸς καλῆς συμπεριφορᾶς ἢ Savoir vivre.

τε γ etc. σελ. 70). Εἶπε δ' ὁ Σαμοσατεὺς ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῶ συνόντων § 39 καὶ «θυλάκου μείζω τὴν γαστέρα ἐργασάμενος, ἀπλήρωτόν τι καὶ ἀπαραιτήτον κακόν». Ἐν δὲ τοῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 470 Ε' ἐκ τοῦ κωμικοῦ ποιητοῦ Ἀλέξιδος (II 424 K) μνημονεύεται καὶ ἡ ἐξῆς παροιμία «Αἰεί ποτ' εὖ μὲν ἀσκός, εὖ δὲ θυλάκος ἄνθρωπος ἐστίν», ἣτις καὶ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1646, 19 ἀναφέρεται «ἀείποτε εὖ μὲν ἀσκός εὖ δὲ θυλάκος ἄνθρωποις ἐστίν, δι' ἧς ἔοικε δηλοῦσθαι τὸ ἐπαμφοτερίζον τοῦ βίου». Φέρεται καὶ ἐν τῷ Παραοτήματι τῶν Παραοιμογράφων τόμ. Α', σελ. 384, 37 «ἀπλοῦν θυλάκον πάτει: ἐπὶ τῶν εὐκαταφρονήτων», ἣν παραβάλλουσι πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀναξάροχου ῥηθὲν τῷ τυραννῶ Νικοκρέοντι.

Τοῦ θυλάκος ἔχομεν μαρτύρια καὶ ἐκ Διογένους τοῦ Λαερτίου Γ', 9 «Ποντικοῦ νεανίσκου πολυωρήσειν αὐτὸν ἐπαγγελλομένου, εἰ τὸ πλοῖον ἀφίκοιτο τῶν ταρίχων, λαβὼν αὐτὸν ὁ Ἀντισθένης καὶ θυλάκον κενόν, πρὸς ἀλφιτόπωλιν ἦκε, καὶ σαξάμενος ἀπῆει» καὶ ἐκ Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου Η', 32 «τὸν δὲ Βούσιριν εὐρῶν πάνυ ἐπιμελῶς ἀθλοῦντα καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἐσθίοντα καὶ φρόνουντα μέγιστον ἐπὶ πάλη, διέρρηξεν ἐπὶ τὴν γῆν καταβαλὼν ὥσπερ τοὺς θυλάκους τοὺς σφόδρα γέμοντας» καὶ ἐκ τοῦ Γαληνοῦ τόμ. Β', σελ. 559 «ἐν σχήματι μάλιστα φασκωλίου τε καὶ θυλάκου» καὶ τόμ. Ζ', σελ. 513 καὶ Η', σελ. 673 καὶ σελ. 703 καὶ σελ. 784. Ἄλλ' ἐν σελ. 571 φέρεται «πλήρες φαμεν εἶναι τὸ κεράμιον οἴνου, καὶ πλήρη τὸν θυλάκα ἀλφίτων». Τὸ θυλάκα ἡμεῖς ὑπολαμβάνομεν γραφικὸν πταῖσμα ἀντὶ τοῦ θυλάκου. Ἐγράφη θυλάκα διὰ τὸ ἐπαγόμενον Α τοῦ ἀλφίτων (θυλάκα Ἀλφίτων). Τὸ θυλάκος ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τῷ Ἀρτεμιδώρῳ Ὀνειρ. Α', 55 (Σουίδ. λ. θυλάκος), τῷ Καισαρίῳ τόμ. 38, 1052 Mi., τῷ Ἐφραιμίῳ Χρονογρ. στ. 20, τῷ Εὐσταθίῳ Μικρ. Ἔργ. σελ. 52, 74 Taf. καὶ Παρεκβ. σελ. 1450, 13 «ἔτι δὲ κωρύκοις καὶ κοινότερον θυλάκοις» καὶ τῷ Σχολιαστῇ τοῦ Νικάνδρου Ἀλεξ. 403 «θυλακώεσσαν: τὴν ἐμφορῇ θυλάκω». Λέγεται καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου «θυλάκος: ὁ ῥαπτὸς φάσκωλος», παρὰ δὲ τῷ Σουίδῳ κεῖται «πτωχοῦ πῆρα οὐ πύμπλαται²: ἐπὶ τῶν ἀπλήσιων εἴρηται. Καὶ ἄπτωχων οὐλαὶ αἰεὶ κεναί», ἀνθ' οὗ ὁ Rhunken γράφει «πτωχῶν θυλάς αἰεὶ κενὴ (οὐλάς κενεή)», ὁ δὲ Cobet ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1882, σελ. 289 «πτωχῶν ΘΥΛΑκοὶ αἰεὶ κενοί».

Ὁ τύπος θυλάξ ἀπαντᾷ ἐνίοτε παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, οἷον παρὰ τῷ Σωφρονίῳ Ἱεροσολύμων τόμ. 87, σελ. 3449 Mi. «βραχὴ τοῦ

¹ Τὸ ἐστὶν ὀβελίζει ὁ Kaibel.

² Ἴδε Schneider εἰς Καλλιμ. τόμ. Β', σελ. 560.

μέλιτος τοῖς ὡσὶ τοῦ βρέφους ἐγγέασα σκωληκόμεστον ἀνήγαγε θ ὕ λ α κ α» καὶ παρὰ Θεοφάνει σελ. 421, 29 de Boor «θ ὕ λ α κ α πλήσας ἀσβέστου ζώσης» καὶ ἐν τοῖς Αἰσωπείοις Μύθοις ΙΕ (σελ. 8 Η καὶ ΙΓ', σελ. 53 κέ. Chambry), ἐνθα, ἐπειδὴ οἱ μύες συνεχῶς ἀνηλίσκοντο ὑπὸ τοῦ αἰλούρου, οὗτοι εἰσέδυσαν εἰς τὰς ὀπὰς, καὶ οὕτως ὁ αἰλῦρος ἐστερεῖτο τῆς υνοβρωσίας. Διόπερ ἀναβὰς ἐπὶ τινα πάσσαλον καὶ ἑαυτὸν ἐνθένδε ἀποκρεμάσας προσε-οιεῖτο νεκρόν. Τῶν δὲ μυῶν τις παρακύνσας ὡς ἐθεάσατο αὐτόν, εἶπεν· ἄλλ', ὦ οὗτος, σοίγε, κ ἄ ν θ ὕ λ α ξ γ έ ν η, οὐ προσελευσόμεθα». Παρὰ δὲ τῷ Σωρανῶ π. Γυν. Παθ. Α', 57 ὁ Iibergr ἀντὶ τοῦ «τύπος τις πορφυροῦς κατὰ χροιάν, τῷ σχήματι ἐμφορῆς κιβωρίου φύλλῳ» ἔγραψε «κιβωρίου θ ὕ λ α κ ι» καὶ εἶκασε θ υ λ α κ ί ω. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἐν τῷ φύλλῳ διακρίνομεν τὰ ἴχνη οὐχὶ τοῦ θ ὕ λ α κ ι ἀλλὰ τοῦ θ υ λ ά κ ω ἢ καὶ τοῦ θ υ λ α κ ί ω, πρὸς ὃ συμφωνεῖ καὶ ἡ τοῦ Μουστίωνος ἢ Μουσκίωνος λατινικὴ μετάφρασις f o l l i u s c u l u s. Κεῖται καὶ ἐν τοῖς τοῦ Θεοπόμπου παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 67 F ἀντὶ τοῦ ὄρθου «πολλοὶ μὲν ἄρτυμάτων μέδιμοι, πολλοὶ δὲ σάκκοι καὶ θ ὕ λ α κ ο ι βιβλίων» καὶ ἡ τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος ἐσφαλμένη γραφή θ ὕ λ α κ ε ς. Φέρεται καὶ ἐν τοῖς τοῦ Κλήμεντος Στρομ. Ζ', 24, 2 «Τί δὲ θαυμαστόν, εἰ ὁ μῦς, φησὶν ὁ Βίων τὸν θ ὕ λ α κ ο ν διέτραγεν οὐχ εὐρών ὅ,τι φάγη; Τοῦτο γὰρ ἦν θαυμαστόν εἰ ὥσπερ Ἀρκεσίλαος παιζῶν ἐνεχείρει, τὸν μῦν ὁ θ ὕ λ α ξ κατέφαγεν», ἀνθ' οὗ θ ὕ λ α ξ ὁ Θεοδώρητος ἐν τῇ Ἑλληνικῶν Παθημάτων Θεραπευτικῇ Γ', 19 ἔχει θ ὕ λ α κ ο ς. Τινὲς δ' ἐνέτειταν εἰς στίχους τὰ παρὰ Κλήμεντι ἀναφέροντες αὐτοὺς εἰς τὸν Ἀρκεσίλαον κωμικὸν τῆς ἀρχαίας κωμωδίας (Διογ. Λαερτ. Δ', 45) «ὁ μῦς τὸν θ ὕ λ α κ' εἰ διέτραγεν κτέ.». Ἀλλ' ἀναμφηροῖτως ἀδύνατον ὑπάρχει ποιητῆς ἀρχαίας κωμωδίας νὰ ποιήσῃται χοῆσιν τοῦ τύπου θ ὕ λ α ξ.

Κεῖται καὶ παρ' Ἡσυχίῳ «θ ὕ λ α ξ : προσκεφάλαιον» ἀλλὰ «συλλίω : θ ὕ λ α κ ο ς», ὁ δὲ Πολυδεύκης ἐν μὲν βιβλ. Γ', 155 καὶ Ζ', 143 καὶ Γ', 149 χοῆται τῷ τύπῳ θ ὕ λ α κ α καὶ θ ὕ λ α κ ε ς, ἐνθα οἱ χείρονες ἔχουσι τὴν ὄρθην γραφὴν θ ὕ λ α κ ο ν καὶ θ ὕ λ α κ ο ι, ἐν δὲ βιβλίῳ Γ', 92 καὶ 137 τῷ τύπῳ θ ὕ λ α κ ο ς καὶ θ ὕ λ α κ ο ι, ἐν δὲ § 172 φέρεται «τὴν δὲ πῆραν πηρίδιον εἶποις ἂν ὡς ἐν Σκηνὰς καταλαμβανούσαις Ἀριστοφάνης, καὶ θ ὕ λ α κ α καθ' Ὁμηρον, καὶ θ ὕ λ α κ ο ν καὶ θ υ λ ά κ ι ο ν καὶ θ υ λ α κ ί σ κ ο ν, ὡς ἐν Δαιταλεῦσιν Ἀριστοφάνης». Τὸ θ ὕ λ α κ α καθ' Ὁμηρον ἔάν μὴ εἶναι μνημονικὸν τοῦ Πολυδεύκουσ σφάλμα, πάντως εἶναι ἡμαρτημένη γραφή. Ἐν τοῖς Πολυδευκείοις ἡμῶν (Ἀθην. ΛΔ', σελ. 109) ἔγράψαμεν «Ἀλλὰ παρ' Ὁμήρῳ οὔτε θ ὕ λ α ξ οὔτε θ ὕ λ α κ ο ς εὔρηται. Μήπως ὁ Πολυδεύκης ἔγραψε «καὶ θ ὕ λ α κ α καθ' Ἡρόδοτον (... ΗΡ... ΟΝ) εὐρών

παρ' αὐτῷ ἐσφαλμένην γραφήν; Ὁ Ἡρόδοτος εἶπεν ἐν βιβλ. Γ', 46 «μετὰ δὲ δεύτερα καταστάντες (οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτους) ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἄλλο μὲν εἶπαν οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες ἔφασαν τὸν θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι. Οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι· βωθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι». Τὸ πρᾶγμα μνημονεύει καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀκομινᾶτος τόμ. Β', σελ. 332, 17 Α ἄλλ' ἀναφέρει τοῦτο εἰς τοὺς Χίους καὶ οὐχὶ τοὺς Σαμίους ἐκ μνημονικοῦ σφάλματος «οἱ Χῖοι ἐτέρους πρόσοβεις πεπόμφασιν, οἱ δὲ παρελθόντες καὶ οὐς κατεῖχον θυλάκους ὑποδείξαντες εἶπον, ὡς οἱ θυλάκοι οὔτοι σίτον ζητοῦσιν, οἱ Λάκωνες δὲ καὶ τούτους οἷα περιτιλόγους ἤλεγξαν, εἰπόντες ὡς ἀπόχρη τὸ τοῦς θυλάκους μόνον παραδεῖξαι, τὸ δὲ προσθεῖναι σίτου δεῖσθαι περιττὸν καὶ ἀδόλεσχον». Παρασημειωτέον δ' ὅτι ὁ Λαυρεντιακὸς κώδιξ παρ' Ἡροδότῳ, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Hude, ἔχει θυλάκα ἀλφίτων, ὅπερ σφάλμα εὐκόλον ἦτο νὰ γεννηθῆ διὰ τὸ ἐπακολουθοῦν Α, ὡς εἵπομεν μικρὸν ἔμπροσθεν καὶ περὶ τοῦ χωρίου τοῦ Γαληνοῦ (θύλακα Αλφίτων). Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ τοῦ Πολυδεύκου εὑρηναὶ μνημονικὰ σφάλματα ἢ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ὀνοματολόγος οὐδαμῶς φιλακτριβεῖ, οἷον ἐν Γ', 152 γράφει «στεφανῶσαι, ταινιῶσαι· Ξενοφῶν γὰρ εἶρηκεν· ἔταινίουν τε καὶ προσήεσαν¹ ὥσπερ ἀθλητῆ». Οὐχὶ ὁ Ξενοφῶν ἀλλ' ὁ Θουκυδίδης Δ', 121, 1 μνημονεύει τὸ χωρίον. Ἀλλαχοῦ πάλιν βιβλ. Β', 231 μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Θουκυδίδης εἶπεν «ἐν θυμισσομενοὶ τὰς ἐν ταῖς μάχαις συμφορὰς» ἀλλ' ἢ Ἑλληνικὴ γλῶσσα μετὰ τῶν κωδίκων τοῦ συγγραφέως ἀντιμαρτυρεῖ τὸ ἐν θυμοῦμενοὶ. Ὁμοίως ἐν βιβλίῳ Γ', 100 λέγει «Αἰγινήτας δὲ φησιν Ἡρόδοτος πίνειν ἐκ χυτρίων ἐπιχωρίων». Ἀλλ' ὁ Ἡρόδοτος ἐν βιβλίῳ Ε', 88 γράφει «ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων», ὅπερ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀθήναιος σελ. 502 Γ. Πρὸβ. καὶ Ι', 48, ἐνθα ὁ Πολυδεύκης *stulto errore*, ὡς γράφει ὁ Van Leeuwen, ὑπολαμβάνει ὅτι ἐν τοῖς Βατράχοις τοῦ Ἀριστοφάνους στ. 121 «μία μὲν γὰρ ἐστὶν ἀπὸ κάλω καὶ θρανίου» ἢ λέξις θρανίον δηλοῖ πασσάλιον δέον ὑποποπόδιον, σκαμνίον (*Ἴδε Cobet ἐν *Var. Lect.* σελ. 244 καὶ τὰ γεγραμμένα μοι ἐν *Mnem.* 1914, σελ. 101 κέ.).

Ἐκ τοῦ θυλάκος ἐσχηματίσθη τὸ σύνθετον κοινὸ θυλακῶ, ἄσκοθυλάκος συνωνυμοῦν τῷ ἄσκοπήρα (Πρὸβ. σακκοπήρα, ἄσκοπυτίνη, καὶ ἄσκοπούγγια Διηγ. Παιδιοφρ. τ. τετρ. ζῶων στ. 345), τὸ δλβιοθυλάκος, ὑπὸ δὲ τῶν νέων Ἑλλήνων ἐπλάσθη τὸ κενοθυλάκοι, δι' οὗ δηλοῦνται οἱ κομψευόμενοι ἀκέρματοι ἤτοι ἀπένταροι νέοι. Ἔτι δ' ἐσχηματίσθη τὸ θυλακοφορῶ ἐκ τοῦ θυλα-

¹ Ἴδε Ἀθην. ΚΑ', 203

κοφοροσ. Ὁ Φώτιος ἐν τῷ Λεξικῷ γράφει «θυλακοφοροί: οἱ μεταλλεύοντες ὅτι θυλάκους ἐφόρουν». Πρωβ. Πολυδ. Ζ', 100 «τοὺς δὲ μεταλλέας θυλακοφορεῖν Ἀριστοφάνης (Απ. 789) ἔφη» καὶ Γ', 149 «μεταλλέως σκεύη θυλάκες, περίοδος, σάλαξ· καὶ θυλακοφορεῖν μὲν τοὺς μεταλλέας οἱ κωμικοὶ λέγουσι». Δηλοῖ δὲ τὸ θυλάκοι ἐν τῷ θυλακοφοροί — θυλακοφορεῖν ὅτι καὶ τὸ ἀναξυρίδες, bracaei, οὗς θυλάκους περὶ τὰ σκέλη τοῦ Πάριδος ἰδοῦσα ἡ Ἑλένη, ὡς λέγει ὁ Κύκλωψ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ σατυρικῷ δράματι (στ. 182), ἐξεπτοήθη, τὰ ἔχασε, καὶ τὸ κουφόρουν ὀρνίθιον «κατέλιπε τὸν Μενέλαον ἀνθρώπιον λῶστον».

Ἐκ τοῦ θυλάκος ἐσηματίσθη τὸ ῥῆμα θυλακοῦμαι· καὶ μετὰ τῆς προθέσεως ἐκ τὸ ἐκθυλακοῦμαι ἀπαντῶν παρὰ τῷ Καισαρίῳ τόμ. 38, σελ. 1049 Mi. «οὕτως ἐν τῇ παρολκῇ ἐννεαμηνιαίου χρόνου τελειουργηθὲν τὸ βρέφος θεία ῥώμη, τῇ ῥώμη τῆς φερούσης ἐκθυλακοῦται νηδύος» τ. ἔ. ἐξέρχεται τοῦ θυλάκου, γεννᾶται. Ὑπὸ δὲ τῶν νέων Ἑλλήνων ἐπλάσθη καὶ ῥῆμα ἐνθυλακώω - ὦ, ἐνθυλακοῦμαι - οὔμαι, ὅπερ εἶναι ἐξελλήνισις τῷ δημώδοτις τσεπώνω, οὗ τσεπώνω - ἐτσέπωσε, κτλ. ὑπὸ τοῦ πλήθους, τοῦ δὲ ἐνθυλακῶ - οὔμαι ὑπὸ τῶν περὶ τὰ οἰκονομικὰ διατριβόντων συχνὴ χρῆσις, παράχρησις καὶ κατάχρησις γίνεται, οἷον «μετὰ ξένων ἐταιρειῶν, μὴ ἐνδιαφερομένων ἢ μόνον πῶς θὰ ἐγκατασταθοῦν δαπάναις τῆς Ἑλλάδος εἰς μεγαλοπρεπῆ μέγαρα καὶ θὰ ἐνθυλακώσωιν² τὰς παχείας ἀμοιβάς». Ἀνέγνωμεν δὲ που καὶ τάδε, ῥήματα ἢ θαύματα «πολλαὶ χιλιάδες ἐνεθυλακώθησαν πλὴν φεῦ οὐχὶ ἀνεπιστρεπτί», ἐν οἷς πᾶς τις βλέπει ὅτι ἐπικρατεῖ καὶ τις ἡδονὴ μετ' ἐπιπλοκῆς ἀλγεινοῦ αἰσθήματος. Ὅμοιον τὸ ἐνθυλακώω - ὦ φέρεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ἐνθηκῶ, οὗ ὁ ἀόριστος ἐνεθηκώσα εὔρηται ἐν τοῖς τοῦ Εἰρηναίου παρ' Ἐπιφανίῳ τόμ. Β', σελ. 237, 16 «τὴν ὄγδοάδα τῆς ἀνοίας τῶν πονηρῶν πνευμάτων εἰς αὐτοὺς ἐνεθηκώσεν», περὶ οὗ ὁ Dindorf ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἐπιφανίου τόμ. Γ', σελ. 675 γράφει: «Τὸ ῥῆμα ἐνθηκῶ ἐκ μόνου τούτου τοῦ τόπου εἶναι γνωστόν, δ παραβλητέον πρὸς τὸ ἐνθηκιάζειν, ᾧ ἐχρήσατο ὁ Μακάριος καὶ ὁ Ψευδοχουσόστομος, ὧν τὰ

1 Ἴδε Ν. Πολίτην ἐν τῇ Λογογραφίᾳ τόμ. Α', σελ. 661 κέ.

2 Ἴδε Naber ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Φωτίου σελ. 17.

3 Οἱ ἐνθυλακοῦντες εἶναι ἐκεῖνοι, περὶ ὧν παίζων ὁ Ἀριστοφάνης λέγει ἐν τοῖς Ἰππεῦσι στ. 79 «τὴν χεῖρ' ἐν Αἰτωλοῖς, ὁ νοῦς δ' ἐν Κλωπιδῶν». Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Κλέαρχος ἐν τῇ Ἀναβάσει τοῦ Ξενοφῶντος Α', β, β λέγει «καὶ μετὰ τε ἄλλα Κῦρος ἐτίμησε καὶ μυρίουσ ἔδωκε δαρεικοὺς, οὗς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοί» ἦτοι δέν τους ἔβαλα εἰς τὸ ἰδιαίτερόν μου βαλλάντιον, δέν τους ἔβαλα εἰς τὴν τσέπην μου, δέν τους ἐτσέπωσα.

μαρτύρια ἴδε ἐν τῷ Θησαυρῷ: ἐὰν μὴ ἀποκατασταθῆ καὶ παρὰ τῷ Εἰρηναίῳ τὸ ἐνεθηκίασεν». Τῷ ἐνεθηκιάζω, ὅπερ δηλοῖ κυρίως τὸ ἐνθήκη τίθημι, ἐντίθημι, ὅμοιον ὑπάρχει τὸ ἐνταφιάζω καὶ ἐνσοφιάζω, οὗ μαρτύρια ἔχομεν ἐξ Ἄννης τῆς Κομνηνῆς τόμ. Α', σελ. 128, 4 καὶ σελ. 199, 2 Teubn. καὶ τόμ. Β', σελ. 290, 5 καὶ ἐκ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Β', σελ. 343, 12 Λαγ. Ἀντὶ τοῦ ἐνεθυλαζῶ-οὔμαι, ὃ ὅμοιον τὸ ἐγκολποῦμαι-ἐνεκολπωσάμην, ἠδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ ἐνεθυλακίζω-ἐνεθυλάκισα, ὡς ἐγκολπίζω-μαι καὶ ἐγχειρίζω-ἐνεχείρισα ἤτοι ἐν χειρὶ ἢ χερσὶ τίθημι ἢ ἐμβάλλω, ὃ ὅμοιον τὸ Ὀμηρικὸν ἐγγυαλίζω-ἐγγυάλιξα, εἶτι δὲ τὸ ἐνεθυναρίζω ἐκ τοῦ ἐνεθναοῖ ἤτοι τῷ κοίλῳ τῆς χειρὸς τίθημι. Πρὸβ. Ἀριστοφ. Ἰπλ. 1083, ἐνθα ὁ κωμικὸς παίζων λέγει «τὴν τούτου χεῖρ' ἐποίησεν Κυλλήνην ὀρθῶς, ὀτιή φησ' ἔμβαλε κυλλῆ» ἤγουν ἐνεθναοῖσιν. Ὁ Ἡσύχιος ἐν τῷ Λεξικῷ γράφει «ἐνεθυναρίζει: ἐγχειροεῖ», ἀνθ' οὗ ὁ Kuster πρόπαλαι ἔγραψεν ἐγχειρίζει ἀντὶ τοῦ ἐγχειροεῖ. Ὁμοίως ἐν τοῖς εἰς Εὐριπίδην Σχολίοις τόμ. Α', σελ. 150, 14 Schw. ἀντὶ τοῦ «ὑστερον δ' Ἡρακλῆς—ἐγχειροεῖ αὐτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς Σπάρτης» γραπτέον ἐγχειρίζει. Ὄρθῶς εἶναι γεγραμμένον τόμ. Β', σελ. 253, 2 «φασὶ δὲ Πύρρον ἐγχειροῖσαι τὴν βασιλείαν τὸν πατέρα». Ἐσφαλμένως φέρεται καὶ παρὰ Γεωργίῳ τῷ Συγκέλλῳ σελ. 560, 4 Bonn. «τούτοις τὴν τῶν πραγμάτων ἐγχειροεῖ διοίκησιν ὡς θεοφιλῆς» καὶ σελ. 559, 10 «Σαλίνη τῇ γαμετῇ τὴν ἀρχὴν ἐγχειροήσας» ἀντὶ τοῦ ἐγχειρίζει καὶ ἐγχειροῖσας. Ἄλλ' ὀρθῶς σελ. 560, 15 κεῖται «Ἰσκανῶ δὲ τῷ τούτου ἀδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐγχειροῖσας» καὶ σελ. 717, 6 «Ζηνοβία δὲ τῇ γαμετῇ αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐφάν ἐγχειροῖσουσιν». Ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Συγκέλλου καὶ «Ἡρόδης Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίτου παῖς—τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν ὑπὸ Ῥωμαίων ἐγχειροῖζεταί» (σελ. 568, 16) καὶ σελ. 629, 18 καὶ «τὴν τῶν πραγμάτων ἐγχειροῖσθαι διοίκησιν καὶ σελ. 564, 11. Εἶναι δὲ τὸ ἐγχειροῖζεσθαι ἀρχήν, διοίκησιν» καὶ τὰ τοιαῦτα μυριόλεκτον (Ἴδε τὰ γεγραμμένα μοι ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τῶν Βιζ. Σπουδῶν τόμ. Η', σελ. 241). Τέλος ἠμαρτημένως φέρεται καὶ παρ' Εὐσταθίῳ σελ. 334, 23 «ὁ πατὴρ πολλοῖς ποιήν Κενταύροις ἐπέθετο, ἐγχειροῖσασιν ἐνυβοῖσαι τοῖς γάμοις» ἀντὶ τοῦ ἐγχειροῖσασιν διὰ τοῦ Η ἐκ ῥήματος ἐγχειροεῖν καὶ οὐχὶ ἐγχειρίζειν.

Ἐκ τοῦ θυλαξ, οὗ συχνῇ γίνεται χρῆσις ὑπὸ τῶν νέων Ἑλλήνων, ἐσχηματίσθη καὶ τὸ νεώτερον σύνθετον κόμμα ὑδροθυλαξ.

Οἱ μεταγενέστεροι οὐ μόνον διὰ λεξιδίων, ἀτινα ἠνθολόγουν ἐκ τοῦ ἀρχαίου ποιητικοῦ ἀνθῶνος, ἐφιλοτιμοῦντο νὰ κόσμήσωσι τὸν ἑαυτῶν λόγον καὶ εὐανθῆ ἐπεχείρουν νὰ καταστήσωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπινοηταὶ περίεργοι

κινήσεως ἢ κλίσεως ὀνομάτων ἐγίνοντο ταράσσοντες τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἢ καὶ νομίζοντες ὅτι διὰ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἢ ἐκείνης πρὸς τι ἢ οὐδὲν πρότυπον καθίστανται ἀρχαιοπινέστεροι ἢ μεγαλειότεροι.

Οὕτως οὐ μόνον θύλαξ κατὰ τὸ φύλαξ, λάροναξ ἀντὶ τοῦ θύλακος εἶπον ἀλλὰ καὶ πίθηξ κατὰ τὸ ἀλώπηξ ἀντὶ τοῦ πίθηκος καὶ συνθέτως αἶγο-ἀρο-κερκο-λεοντο-χοιρο-δειπνο-δημο (Ἴδε Κόντιον Λογ. Ἑρμ. σελ. 387). Καὶ ἱλιγξ ἀντὶ τοῦ ἱλιγγος κατὰ τὸ σϋριγξ. Καὶ

βόστρουξ-βόστρουχες-βόστρουχας ἀντὶ τοῦ βόστρουχος, βόστρουχοι, βοστρούχους (καὶ συνθέτως ἀβρο-εὐ-ἰο-κατα-κυανο-μυρο-ξανθο-χρυσευ-χρυσο-βόστρουχος) κατὰ τὸ διῶρουξ-διώρουχος, οἶον Εὐτεκν. Παραφρ. Ἰξευτ. Ὀπλιανοῦ Β', 9 «βρούα δὲ καὶ ἀμπελίδας καὶ βόστρουχας» (=capillus marinos). Ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Σιέφανος Ξένος ἐν τῇ Ἡρωίδι τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως τόμ. Α', σελ. 225 Λονδ. ἔγραψεν «μὲ μετάξινον ξανθὴν κόμην, πίπτουσιν εἰς βόστρουχας». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ Κωνσταντινιδεῖω Λεξικῷ λ. πόκος «ὡσαύτως βόστρουχες μαλλίου».

ὁ φορῖξ ἀντὶ τοῦ ἡφορῖκη. Ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς μαγικοῖς παύροις τόμ. Β', σελ. 122, 4 κεῖται «ἀπὸ τοῦ ἐπιημερινοῦ φορικός καὶ ἀπὸ τοῦ καθημερινοῦ φορικός καὶ ἀπὸ τοῦ νυκτερινοῦ φορικός». Παιρ' Ὀμήρω ἡφορῖξ (ὁ ἕλαφρός τῆς θαλάσσης κυματισμός).

ὠλήν ἀντὶ τοῦ ὠλένη κατὰ τὸ αὐχὴν-ένος, ἀδὴν-ένος, Σουῖδ. «ὠλήν ὠλένος κλίνεται ὁ βραχίων καὶ τὸ πληθυντικὸν ὠλέσιν». Σιβυλλ. Χρησμ. Γ', 591 «ἀλλὰ γὰρ αἰείρουσι πρὸς οὐρανὸν ὠλένας ἀγνάς».

σφενδὼν ἀντὶ τοῦ σφενδόνη. Ψευδοχρυσόστ. 59, 568 Μι. Πασχ. Χρον. σελ. 208, 9. 558, 5 Bonn. Παλλάκις παρὰ τῷ Ψευδοκωδίνω (Ἴδε Herwerden ἐν Lex. Suppl. σελ. 1412).

ἔγγων-ονος ἀντὶ τοῦ ἔγγονος. (Ποβ. δισέγγονος, τρισέγγονος, * διστρισέγγονος, τριτέγγονος, * προέγγονος). Κωνστ. Πορφυρογ. Α', 644, 19. Γ', 153, 23. Θεοφ. Α', 582, 21. Ἐν Carm. Med. Aev. σελ. 278, 39 Wagn. γραπτέον ἀντὶ τοῦ «ἐκγονάς τε σμικροτάτας ἀρσενάς τε καὶ θηλείας» «ἔγγωνάς τε σμικροτάτους ἀρσενάς τε καὶ θηλείας».

ἡμίων — ἡμίονες ἀντὶ τοῦ ἡμίονος -- ἡμίονοι. Θεοφ. Σιμοκ. σελ. 59, 4.

διάκων ἀντὶ τοῦ διάκονος. Κωνστ. Πορφυρογ. Α', 219, 16. Μᾶρκ. Διάκ. σελ. 92, 5 Teubn. διήκονες Σιβυλλ. Χρησμ. Β', 264, ὑπόδιάκων-ονες Κωνστ. Πορφυρογ. Α', 801, 11, ἀρχιδιάκων Κωνστ. Πορφυρογ. Γ', 138, 27.

αὐτόκτονες ἀντὶ τοῦ αὐτόκτονοι Σχολ. Αἰσχύλ. σελ. 57, 31.

ὄρεόμονες (=μονάζοντες ἐν τοῖς ὄρεσι). Στέφ. Διάκ. ἐν Βί. Στεφ. νεωτ. τόμ. 100, σελ. 1113 «σπηλοδίατοι (μὴ σπηλαιοδίατοι;) καὶ ὄρεόμονες».

δρακοντόζωνες ἀντὶ τοῦ δρακοντόζωνοι. Ὁ τε Hagerwerden ἐν τῷ Συμπληρωτικῷ Λεξικῷ καὶ τὸ νέον Ἑλληνικὸν Λεξικὸν ἀμφιβάλλουσι περὶ τοῦ δρακοντόζωνες τοῦ ἀπαντῶντος ἐν μαγικῷ ποιήματι ἐκ τῶν Κεστῶν Σέξτου Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ. Οἱ νέοι ἐκδότηαι τῶν Μαγικῶν Παπύρων τόμ. Β', σελ. 151, 8 ἐξέδωκαν «πυροδρακοντόζων', ἐρσιχθῶν» μετ' ἐκθλίψεως τοῦ ε (τ. ἔ. πυροδρακοντόζωνε) ἄνευ ἀνάγκης. Ἀνθρωπιστὶ μὲν καὶ ἑλληνιστὶ ἐλέχθη ἄζωνος ἐύζωνος-εὔζωνος, ἀλίζωνος, βαθύζωνος δίζωνος, ἐπτάζωνος, ἰόζωνος καλλιζωνος, λαμπρόζωνος, λιπαρόζωνος, λυσιζωνος, μεγαλόζωνος, μελάνζωνος, μονόζωνος, οἰόζωνος, ὀμόζωνος, πεντάζωνος, πολύζωνος, πορφυρόζωνος, ὑψίζωνος, χαλκεόζωνος, χρυσοζωνος, ἀλλὰ κατὰ τὴν μαγικὴν τῶν παπύρων γλῶσσαν τὴν ἑλιδόνος δίκην ἀγνώστα φωνὴν βάρβαρον φθεγγομένην κάλλιστα ἠδύνατο νὰ λεχθῆ δρακοντόζωνες. Τοῦ κανονικοῦ δρακοντόζωνος ἔχομεν μαρτύριον ἐκ τοῦ Ψελλοῦ ἐν τῇ Μεσαιωνικῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Σάθα τόμ. Ε', σελ. 474. Φέρεται καὶ ἐν τοῖς Ἐκδότοις τοῦ Cramer τόμ. Γ', σελ. 182, 26 «Τὴν ὄρακοντόζωνον, ἣν καὶ σπειροδρακοντόζωνον¹ ἄλλοι παρασυνθέτως». Οὐ μόνον δὲ δρακοντόζων ἐλέχθη, ἀλλὰ καὶ ζωνοδράκων. Ἐν τοῖς Μαγικοῖς Παπύροις τόμ. Α', σελ. 164, 4 φέρεται «ὄφροπλόκαμε (κάλλιον ὄφροπλόκαμε) καὶ ζωνοδράκωντι, αἰμοπότι», ἀνθ' οὗ ἡμεῖς γράφομεν ζωνοδράκων (κλητ. τοῦ ζωνοδράκων), ὃ ταῦτὸν τῷ δρακοντόζων. Πρβ. ἀκανθόχοιρος, χοιράκανθος, κυνάμυϊαν, μυϊάκυνα, κτλ. (Ἴδε Κόντιον ἐν τῷ Περιοδικῷ Συγγράμματι Ἀθηναίῳ τόμ. Γ', σελ. 325 κέ.). Κληρονομικόν, οὕτως εἶπεῖν, ἀμάχημα εἶναι καὶ τὸ κυκλούμενον ἐν τοῖς στόμασι τῶν πολλῶν εὔζων, εὔζωνες ἀντὶ τοῦ εὔζωνος-εὔζωνοι, ὃ γνωστὸν ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ὑπάρχει.

κατήγορ ἀντὶ τοῦ κατήγορος κατὰ τὸ ῥήτωρ Ἰω. Ἀποκαλ. ΙΒ', 10: Ἐν Παπύροις Μαγικοῖς τόμ. Β', σελ. 53, 2 γραπτέον ἀντὶ τοῦ κατηγόρας προπαραξυτόνως κατήγορας. Ἐλέχθη καὶ συνήγορ ἀντὶ τοῦ συνήγορος.

ἐγρήγορ — ἐγρήγορες ἀντὶ τοῦ ἐγρήγορος Κεδρην. τόμ. Α', σελ. 17, 2. 18, 6 Bonn.

διάκτωρ ἀντὶ τοῦ διάκτορος. Σουίδ. Ἐν Παπύροις Μαγικαῖς τόμ. Α', σελ. 16, 355 εὔρηται καὶ τὸ φοβοδιάκτορες.

βλιτομάμμαι-τος-βλιτομάμμαντες ἀντὶ τοῦ βλιτομάμματος — βλιτομάμμαι. Ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ ἐν ταῖς Νεφέλαις στ. 1001 ἐλέχθη «τοῖς Ἴπποκράτους υἱέσιν εἴξεις, καί σε καλοῦσι βλιτομάμμαν» ἀλλ' ὁ Τζέτζης ἐκφέρει τοῦτο τριτοκλίτως ἐν Ἱστορ. Χιλ. Δ', 833 «ἅπαντας βλιτομάμμαντας πρὶν τοὺς μωροὺς ἐκάλουν» καὶ στ. 872 καὶ Ἐπιστ. 1 (σελ. 1 Press). Τῷ βλιτομάμματος ὅμοιον εἶναι τὸ συκομάματος.

πρωτόθρων Ἐπιγρ. παρὰ Kaibel 1046, 35 (ἔτ. 161 μ.Χ.): πρωτόθρονες ἔδραι ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ πρωτόθρονος-οι. Ἐλέχθη καὶ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τόμ. Α', σελ. 383, 12 «συννομόθρονας κλάδους» ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ συννομόθρονους. Πρὸβ. ἀγλαόθρονος, ἀγχιθρονος, ἀργυροθρονος, ἀρχιθρονος, δίθρονος, εὐθρονος, ἐσχατόθρονος, ἰδιόθρονος, καλκίθρονος, *λαμπρόθρονος, λιπαρόθρονος, μονόθρονος, ὁμόθρονος, ποικιλόθρονος, (πολύθρονος-ιος), τρίθρονος, ὑψίθρονος, φιλόθρονος, χρυσοθρονος καὶ ἀντίθρονος, ἀπόθρονος, ἔνθρονος-ιος, πρόθρονος, σύνθρονος-ιος, ὑπέρθρονος-ιος. Πρὸβ. ἀρχιθόωκος, φιλόθακος, σύνθακος, ξύνθωκος.

λισπόπυξ ἀντὶ τοῦ λισπόπυγος, ὡς καλλίπυγος, ἄπυγος, κτλ. Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίσις Ἴπλ. 1368 φέρεται «κοινῶς γοῦν τοὺς Ἀθηναίους λισπόπυγὰς φασι», ἀνθ' οὗ ὁ Dindorf μετὰ τοῦ Kuster γράφουσι λισποπύγους. Ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι οὕτως ὁ Σχολιαστὴς ἔγραψεν. Πρὸβ. Εὐστάθιον σελ. 1288, 48 «εἰ δὲ καὶ Σίσυφος καὶ Πειρίθους καὶ Θησεὺς ὁ λισπόπυξ».

πλουσιόψυξ. Τζέτζ. Ἱστορ. Χιλ. Δ', 502 «ἀνθρώπους πλουσιόψυχας» ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ πλουσιοψύχους. Πρὸβ. ἀσχροψυχος, ἀπόψυχος, ἀπαλόψυχος, ἀσθενόψυχος, ἀταλόψυχος, βαρύψυχος (ἀλλ' ἴδε Mнем. 1881, 212), γενναίοψυχος, γυναικόψυχος, δειλόψυχος, δίψυχος, ἐλευθερόψυχος, ἔμψυχος, ἐννεάψυχος (— κύων Herw. Πρὸβ. δημῶδες ἑφτάψυχη γάτα), *ἑτερόψυχος, εὐθύψυχος, εὐψυχος, (διάφ. τὸ εὐψυχής), θηλύψυχος, θηλυκόψυχος, θηριόψυχος-θηρόψυχος, θλιβερόψυχος (Ἔομον. Μεταφρ. Ἰλ. στ. 1017), θνητόψυχος, ἰσόψυχος, ἰσχυρόψυχος, ἰλαρόψυχος, κακόψυχος, καλόψυχος, καρτερόψυχος (*καρτεροψύχως), λαμπρόψυχος, λιπόψυχος,

μακρόψυχος, μεγαλόψυχος, μικρόψυχος, νεκρόψυχος, ὀλιγόψυχος, ὀλόψυχος, ὀμόψυχος (συνομοψυχία), ὀμφαλόψυχος, παλίμψυχος, περισσόψυχος, πλατύψυχος, πολύψυχος, πυρέμψυχος, ὕπαρόψυχος, σιδηρόψυχος, σκληρόψυχος, σκολιόψυχος, σπουδαιόψυχος, στενόψυχος, *στερρόψυχος, σύμψυχος, σωσίψυχος (Προβ. ψυχοσωτηρ), τοιουτοψύχως, τρίψυχος, φιλόψυχος, *χρηματούψυχος, πονόψυχος δημ. ὡς καὶ τὸ σκατούψυχος.

πρωθήβεις ἀντὶ τοῦ πρωθήβσι Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. Σάθ. τόμ. Δ', σελ. 351, ὃ ἀμιλλᾶται πρὸς τὸ καλλιτέχνεις ἀντὶ τοῦ καλλιτέχναι Eriger Kaibel σελ. 324, 796, 3. Ἔτερος δὲ πάλιν σελ. 344, 841, 3 ἔγραψεν σοφοτεχνήεις ἄνδρες ἀντὶ τοῦ σοφότεχνοι.

χαμαιεύνεις ἀντὶ τοῦ γνωστοῦ ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν Π. 233 χαμαιεῦναι. Προβ. σποδεύνης. Ἀπαντιᾷ δὲ τὸ χαμαιεύνεις παρὰ τῷ Βλεμμύδῃ σελ. 94, 38 Teubn. Ὅμοιον τὸ καλλιτέχνεις εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ῥαγκαβῆ (Ἄπ. Δ', 153, 7) «νέοι ἱεροφάνταις, ἀθάνατοι Σωκράταις» ἀντὶ τοῦ ἱεροφάνται, ὡς συκοφάνται. Ἐλέχθη ὑπὸ νέου Ἑλληνοῦ καὶ «ῥίψοπλοι καὶ ῥίψοσπάθεις», ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς Συναγωγῆς τοῦ Κουμανούδη Νέων Λέξεων σελ. 885. Καὶ τὸ μὲν ῥίψοπλος (Προβ. ῥίψασπις, ἀσπιδαποβλής) εἶναι Αἰσχύλειον κόμμα ἀπαντῶν ἐν τοῖς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας στ. 321, τὸ δὲ ῥίψοσπάθεις κεκιβδηλευμένον νεοέλληνοῦ κόμμα.

γεννάδες. Παλλάδ. Βί. Χρυσοστ. τόμ. 47, σελ. 32. Μι. «οἱ γεννάδες καὶ περισσόψυχοι» καὶ σελ. 29 ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ γεννάδαι. Ἄλλὰ σφόδρ' ἀμφιβάλλομεν ἐὰν παρ' Ἀννη τῇ Κομνηνῇ τόμ. Β', σελ. 257, 10 Teubn. εἶναι ὀρθῶς γεγραμμένον «τῆς Μανιχαϊκῆς ἀποσπάδαι τυγχάνοντες» ἀντὶ τοῦ ἀποσπάδαι. Προβ. σελ. 11, 8 «ἀποσπάς (γρ. -δες) τῶν Σκυθῶν ἐδόκουν» καὶ τόμ. Α', σελ. 172, 11 «τηνικαῦτα ἀποσπάδα τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀποδιελόμενοι ταγμάτων κατὰ τῶν Κελτῶν ἐξέπεμψαν» καὶ Ἰγνάτ. Βί. Νίκηφ. σελ. 145, 24 «τοπικὴν ἐπισκόπων ἀποσπάδα». Ὡς ἐλέχθη ἀποσπάς, οὕτω καὶ παρσπάς καὶ κυνοσπάς καὶ λυκοσπάς καὶ ὀδυνοσπάς καὶ ὀλοσπάδες. Παρὰ ταῦτα ἐλέχθη καὶ λιθοσπαδής καὶ νεοσπαδής καὶ νευροσπαδής.

ἄμαίχμων ἀντὶ τοῦ ἄμαιχος, ὡς σύναιχος, πένταιχος. Ἐλέχθη καὶ καρτεραίχμης καὶ Πυραίχμης (κύρ. ὄν.). Τὸ * ἄμαίχμων εὐθεται παρὰ Μιχαὴλ Δούκα σελ. 191, 12 «ἄν τῷ ἵππῳ καὶ ἑτέροις ἄμαίχμοσι στρατιώταις».

μαινόλεις ἀντὶ τοῦ μαινόλαι κατὰ τὸ ἐξώλεις καὶ

προώλεις παρὰ Θεοφυλάκτῳ τῷ Σιμοκάκτῳ Α', 11, 1 «φλόγες μαι-
νόλεις πυρὸς» καὶ Γ', 3, 3 «τὰς μαινόλεις τῆς ὀργῆς φουκτώ-
ρίας». Ὁ Κόντος ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 232 ἤλεγξε τὸν
Οἰκονόμου διὰ ἔγραψε «βαρὺς ὑπῆρξε τῷ ὄντι καὶ θηριώδης ὁ διωγμὸς
ἐκείνου τοῦ μαινόλου» διανοίᾳ πρὸς τὸ πανώλους, ἐξώλους
καὶ προώλους. Ἄλλ' ἀμυριβάλλομεν ὅτι ἔγραψεν ὁ Κλήμης Παιδ.
Β', 108 (τόμ. Α', σελ. 222, 16 St.) «ταῖς ἐξώλοις ἡδυπαθείαις».

ὄρφες-ὄρφες ἀντὶ τοῦ ὄρφω-ὄρφοί. Μάρκελλ. Σιδήτ.
ἐν τοῖς Ἰατρικοῖς περὶ Ἰχθύων στ. 33 «καὶ σαῦροι, χάννοι τε καὶ ὄρφες
ἡδὲ μαρίσκοι».

κάλωες ἀντὶ τοῦ κάλω (ἀττ.)-κάλοι ἰων. καὶ μτγ. παρ' Ἀπολ-
λωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ, Ὀππιανῷ κ. ἄ. κατὰ τὸ ἦρωες (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ
Ἀθηνᾶ τόμ. ΙΖ', σελ. 375). Ἐλέχθη καὶ σῶες ἀντὶ τοῦ σῶος ἀρ-
χαιότ. σῶ (=σάοι), ὑπὸ τοῦ Χαλκοκονδύλη σελ. 366, 5 «καὶ ἦν σῶες
ἀφίκοιντο» καὶ σῶας ὑπὸ τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Θουκυδίδου Η', 73, 3
«ἐδίδουν αὐτοῖς πίστιν σῶας ἔσεσθαι».

νοῦς: νοὸς-νοῦ-νόες κατὰ τὸ βοῦς: βοὸς-βοῦ-βόες. Ὁμοίως
καὶ τὸ κλοῦς: κλοὸς-κλοῦ-κλόες καὶ ῥοῦς: ῥοὸς-ῥοῦ ἔκ
τοῦ ῥέω, καὶ ῥοῦς ἀρσενικῶς καὶ θηλυκῶς ἐπὶ τοῦ φυτοῦ (κοινῶς
ῥοῦδι): ῥοὸς (Ἴδε Κόντον ἐν τῷ Σωκράτει τόμ. Β', σελ. 3. 86. 88 κέ.).

βορεῦς-βορέως-βορεῖς ἀντὶ τοῦ βορέας βορέου-
βορέαι ἢ βορραῖς-βορραῖ (Ἴδε Κόντον Γλωσ. Παρατ. σελ.
227). Τῇ γενικῇ βορέως ἐνετύχομεν ἡμεῖς παρὰ τῷ Γεωργίῳ Φραν-
τζῆ σελ. 23, 9 Teubn. «ἦν γὰρ καὶ πνεῦμα ἀνέμου βορέως», τῇ δὲ
ὀνομαστικῇ βορεῖς παρ' Ἀννῆ τῇ Κομνηνῇ τόμ. Β', σελ. 197, 7
Teubn. «οἱ δὲ γε βορεῖς ἀνάπαλιν» καὶ τῷ ἄσυναιρέτῳ βορέες
ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ Γ', 205, 2 «οἱ ταχινοὶ βορέες». Τοῦ
κανονικοῦ τύπου, τοῦ μὲν βορέας ἔχομεν μαρτύρια ἐξ Ἰωάννου τοῦ
Λυδοῦ Διοσημ., σελ. 178, 22. 184, 9. 205, 3. 209, 13. 231, 1. 24² 20,
τοῦ δὲ βορραῖ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σελ. 115, 6. 121, 2. Ἐγεννήθη δ' ἡ
ὀνομαστικῇ βορεῖς ἴσως ἐκ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς βορέων ἀντὶ
τοῦ ὀρθοῦ βορεῶν, ὡς βασιλέων: βασιλεῖς, βασιλέως, βασιλεύς.

ἀντίθυρο. Καύκασος ἀμαθείας. Ἐν τῷ περὶ Οἴκου τοῦ Λουκί-
νου § 26 φέρεται «κατὰ δὲ τὸν μέσον τοῖχον ἄνω τις ἀντίθυρος
Ἀθηνᾶς ναὸς πεποιήται», ἐνθα ὁ εὐήθης σχολιαστὴς εὐρῶν ἡμαρτημένην
γραφὴν «ἄνω τῆς ἀντίθυρος, κτέ.» ἔγραψε τὸ μωρότατον σχόλιον
«τῆς ἀντίθυρος: ὡς ἀπὸ τῆς εὐθείας τῆς ἢ ἀντίθυρο». Εὐρο-
μεν δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἀκροπολίτῃ τόμ. Β', σελ. 44, 4 Teubn. «τοῦ
κηρὸς τακέντος ἀκτίσιν ἡλιακαῖς», ὡς ἐξ ὀνομαστικῆς κήρ, ἀντὶ τοῦ
κανονικοῦ κηροῦ.

Λακεδαίμονες ἀντὶ τοῦ Λακεδαίμονιοι καὶ Βαβυλώνες ἀντὶ τοῦ Βαβυλώνιοι. Περὶ τούτου εὐθὺς κατωτέρω θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα.

ἀνεψιαδεῖς οἱ-τούς: ἀντὶ τοῦ οἱ ἀνεψιαδοῖ-τούς ἀνεψιαδοῦς, οἷον Ἄνν. Κομν. Α', 205, 26 Teubn. «τὸν Ταντιούσην—οἱ ἀνεψιαδεῖς αὐτοῦ ἀπέπνιξαν» καὶ τόμ. Β', σελ. 53, 28 «καὶ προθύμως τοὺς αὐτοῦ ἀνεψιαδεῖς τῷ αὐτοκράτορι παραδέδωκεν» καὶ Ψελλ. τόμ Α', σελ. 4, 1 Budè «διὰ ταῦτα οἱ ἐκείνων ἀνεψιαδεῖς πολέμους κατ' αὐτοῦ ἀνεροίπισαν». Τὸ ἀνεψιαδεῖς φέρεται καὶ ὡς διάφορος γραφὴ ἐν τῷ Προτρεπτικῷ τοῦ Ἰαμβλίχου κεφ. ΚΖ' (σελ. 122, 5 Pistelli) ἀντὶ τοῦ ἀνεψιάδαι¹ «οἱ δὲ ἐξ ἀποστήματος πολλοῦ προσφκειωμένοι, οἷον ἀνεψιάδαι κτέ.», οὗ ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἀνεψιάδης ἀπαντᾷ παρὰ τῇ Κομνηνόπαιδι τόμ. Β', σελ. 110, 5 «ὁ δὲ τοῦ Βαϊμούνδου ἀνεψιάδης Ταγγοῆς», παρὰ δὲ τῷ Πολυδεύκει Γ', 28 ἀντὶ τοῦ «οἱ γε μὴν ἐκ τῶν ἀνεψιῶν φύντες ἀλλήλοις ἀνεψιαδοῖ» φέρεται καὶ γραφὴ ἀνεψιάδαι. Ὁμοίως σάλος καὶ ταραχὴ ἐπικρατεῖ καὶ ἐν ἄλλοις συγγενικοῖς ὀνόμασιν. Ἐν τῷ ΘΣ λέγεται «Πενθερίδης² socer. Eriphan. vol. 2 p. 170. Pro quo pentheros in Chron. Pasch. p. 255 B. Theodoret. vol 1. pag. 522: Πενθερόν δὲ αὐτὸν κέκληκεν ὡς τῆς γαμετῆς ἀδελφόν' καὶ γὰρ νῦν πολλοὶ τοὺς τοιοῦτους πενθερίδας καλοῦσιν. Male duo codd. πενθεριδέας». Παρὰ τῷ Νικηφόρῳ Χρονογρ. Συντ. σελ. 111, 1 Teubn. κεῖται «Ἰωάζαρ πενθεριδοῦς³ Ἡρώδου, ἐφ' οὗ ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη», ἀνθ' οὗ φέρεται

¹ Ὁ Nauck ἐν τοῖς Ἀποσπλάσμασιν Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου σελ. 145 γράφει «Quam alteram formam lexica suppeditant ἀνεψιάδης, ea sine dubio vitiosa est. Quodsi ap. Jamblich. Protrept. p. 364 ed. Kiesel. ἀνεψιάδαι scribitur, id non magis tolerarim quam ἀδελφιδὴν ap. Schol. Aesch. Promi 856 in Faehsii Syll. p. 58».

² Παρὰ τῷ Ἐπιφανίῳ περὶ μέτρ. καὶ σταθμῶν κεφ. 14 (τόμ. Δ', 1, σελ. 17, 29 Dind.) φέρεται «καὶ λαβῶν τὸν Ἀκύλαν τοῦτον (ὁ Ἀδριανὸς) τὸν προειρημένον ἐρμηνευτήν, Ἑλληνα ὄντα καὶ αὐτοῦ πενθερίδην, ἀπὸ Σινώπης δὲ τῆς Πόντου ὁρμώμενον, καθίστησι κτέ.». Ἀλλὰ τὸ πενθερίδης δὲν δύναται νὰ δηλοῖ ὅτι τὸ socer. Ὁ Petavius σημειοῦται σελ. 59 «Haec omnia fabulosa et ab otiosis Judaeis conficta videntur, maxime quod Aquilam ait Adriani penθερίδην fuisse. Quae vox cum alibi a me lecta non fuerit, vel penθερόν significat, vel penθεροῦ filium, affinem certe. Nos socerum reddidimus, quasi penθερόν legeretur, quo modo Alexandrini Chronici Scriptorem hic legisse suspicor. Nam p. 598 ex hoc Eriphanii loco historiam Aquilae Pontifici referens, Ἀκύλας, inquit, ἐγνωρίζετο, ὃς ἦν πενθερός Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως».

³ Πρβ. Ἰώσηφ. Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΖ', 164 «καθίστη Ἰωάζαρον ἀρχιερεῖα, ἀδελ-

καὶ γραφὴ πενθεριδεύς. Εὔρηται ἐν ἐπιγραφῇ μεταγενεστέρων χρόνων καὶ ἡ δοτικὴ πτώσις ΠΕΝΘΕΡΙΔΕΙ (πενθεριδεῖ) «Ἀντιόχῳ πενθερῷ καὶ Λατεινίᾳ Μακρείνῃ πενθερᾷ καὶ Μάρκῳ Ἰουλίῳ Ἀντιόχῳ πενθεριδεῖ» (C. I. 4099) καὶ ἡ αἰτιατικὴ ΠΕΝΘΕΡΙΔΗ ἐν BCH τόμ. Η', 1884, σελ. 388 «ὁ δῆμος Σαιτηνῶν καὶ Πόπλιος Νόννειος Σερβεῖλιον τὸν ΠΕΝΘΕΡΙΔΗ» καὶ ἡ αἰτιατικὴ ΘΥΓΑΤΡΙΔΗ ἐν OGI. 337, 5 «ὁ δῆμος Ζήνωνα βασιλίσης Πυθοδώριδος Φιλομήτορος καὶ βασιλέως Πολέμωνος υἱόν, ΘΥΓΑΤΡΙΔΗ δὲ τῆς εὐεργέτιδος Ἀντωνίας ἐτείμησεν» καὶ ἡ αἰτιατικὴ ΑΔΕΛΦΙΔΗ (Πελεκίδ. Ἀπὸ τὴν πολιτ. καὶ τὴν κοινων. τῆς ἀρχ. Θεσσαλονίκης σελ. 57) «ἐκγονον δὲ Φλαβιανοῦ Μάγνου τοῦ ἀρχιερέως καὶ Φλαβιανοῦ Ἀντιγόνου τοῦ ἀρχιερέως ΑΔΕΛΦΙΔΗ», ἡ δὲ δοτικὴ ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ καταχωρισθεῖση ἐν BCH τόμ. Β', σελ. 604 «Καλλικλεῖ τῷ ΑΔΕΛΦΙΔΕΙ» καὶ ἡ ὀνομαστικὴ ΑΔΕΛΦΙΔΗΣ ἐν IGRom. 4,621 «ἡ πάτρα Ἰουλιανῆ καὶ ὁ ΑΔΕΛΦΙΔΗΣ Δειογένης καὶ ἡ ἀδελφίδις Εὐγνωμονίς καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς» (ἐτ. 269 - 270). Φέρεται καὶ ἐν τῷ Νεκρικῷ Διαλόγῳ τοῦ Μάζαρι ΙΑ', σελ. 21? Eliss. «τῷ ἀδελφιδεῖ τοῦ γενναιοτάτου αὐτοκράτορος τῷ χαριτωνύμῳ βασιλεῖ».

Περὶ τοῦ τονισμοῦ τοῦ ΘΥΓΑΤΡΙΔΗ μακρὰν ἐποίησατο παρατήρησιν ὁ Dittenberger. Οὗτος οὐδαμῶς ἀποδέχεται τὴν γνώμην τοῦ Gelzer, καθ' ἣν ἡ αἰτιατικὴ θυγατρίδῃ παρήχθη κατὰ μεταπλασμόν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς θυγατρίδης, ἐπαγομένου τὰ παρὰ τῷ Σουΐδα «θυγατριδῆ· καὶ θυγατρίδοῦς καὶ θυγατρίδης ὁ τῆς θυγατρὸς υἱός». Διότι οὐχὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν θυγατρίδης πρέπει ν' ἀναφέρωμεν τὴν αἰτιατικὴν ἀλλ' εἰς τὸ θυγατριδεύς. Ἀρχαιοῦθεν βεβαίως τὰ συγγενικά εἰς -ιδούς καὶ -αδούς, οἷον θυγατρίδοῦς καὶ ἀδελφιδούς καὶ υἱιδούς καὶ τὰ εἰς -ιδεύς δηλωτικὰ νεογνῶν ζῶων, οἷον ἀετιδεύς, λεοντιδεύς, λυκιδεύς διεκρίνοντο, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ διὰ τε τὴν ὁμοιότητα τῶν τύπων καὶ τὴν σημασίαν ταῦτα συνήφθησαν καὶ συνέπεσον οὐχὶ ἐν πολὺ μεταγενεστέρῳ χρόνῳ, ὥς μηνύει ὁ ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν 8, 4 τοῦ Ἰσοκράτους τόπος, ὃν αὐτὸς ὁ Gelzer μνημονεύει «οἱ παῖδες οἱ Ἀφαρέως υἱιδεῖς δ' ἐμοί». Πρβ. Ἡσύχ. λ. υἱιδεῖς καὶ υἱιδούς. Ἡ δὲ τοιαύτη συναίρεσις τῶν αἰτιατικῶν οὐ μόνον Δωρικὴ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κοινῷ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων λόγῳ οὐχὶ ἀσυνήθης ὑπάρχει. Πρβ. βασιλῆ Syll. 2 285, 8. ἱερῆ αὐτ. 342, 14. 420, 49. Σελευκῆ αὐτ. 472, 10.

Περὶ τοῦ υἱιδεῖς ποιεῖται λόγον ὁ Χατζιδάκις ἐν τῇ Ἀθηνᾶ τόμ. ΙΒ', σελ. 112, ὅστις γράφει: «Ἐάν τις ἐνθυμηθῆ ὅτι εὐκολος πάν-

φὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ». Ἴσως διὰ τοῦ πενθερίδης, πενθεριδοῦς, πενθεριδεύς σημαίνεται ὁ ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ συμπέθερος.

τοτε ἦτο ἡ διαφθορὰ τῆς καταλήξεως ΟΙ εἰς ΕΙΣ (υἱδοΙ εἰς υἱδεΙΣ), (γνωστοῦ ὄντος ὅτι αἱ καταλήξεις συντετυμημένως πολλάκις γραφόμεναι οὐχὶ σπανίως ἐν τοῖς ἀντιγράφοις (ἐν οἷς μόνοις εὐρέθη ὁ τύπος) συνεχέοντο), ἢ καὶ ὅτι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ πρωτοτύπου υἱοῖ = υἱεῖς ἦτο δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ καὶ εἰς τὸ παράγωγον ὁμοία τις ἀναλογία, ὥστε νὰ γραφῆ υἱιδεῖς παρὰ τὸ υἱιδοῖ, τότε πείθεται ὅτι καὶ τὸ ἐν τοῦτο παράδειγμα, οὕτως ἔχον, δὲν δύναται νὰ ὑποληφθῆ ὅτι αἶρει τὸ κῦρος οὕτω γενικοῦ καὶ ὁμολογημένου κανόνος, καθ' ὃν τὰ εἰς - ιδεὺς σημαίνουσι νεογνόν». Πρῶβ. καὶ τόμ. ΙΓ', σελ. 297. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι οἱ ἀντιγραφεῖς, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτῶν τὰ συγγενικά εἰς - ιδοῦς ὀνόματα ἄλλοτε μὲν ἐλάμβανον τὴν πατρωνυμικὴν κατάληξιν, οἷον ἀνεψιάδης - ἀνεψιάδαι, πενθερίδης - πενθερίδαι, ἄλλοτε δὲ πάλιν τὴν τῶν γονεωνυμικῶν εἰς - ιδεὺς - ιδεῖς, οἷον πενθεριδεὺς - πενθεριδεῖ - πενθεριδῆ, θυγατριδεῖ - θυγατριδῆ, κτλ., εὐκόλον ὑπῆρχεν αὐτοῖς νὰ συμπληρώσωσι τὸ συντετυμημένον υἱιδ(=υἱδοῖ ἐπὶ Ἰσοκράτους) διὰ τοῦ υἱιδ - εῖς. Εἰκότως δὲ πᾶς τις τὰς ἐν ἐπιγραφοῖς ἀπαντήσας δοτικὰς πενθεριδεῖ, ἀδελφιδεῖ, θυγατριδεῖ, καὶ τὰς αἰτιατικὰς ἀδελφιδῆ, θυγατριδῆ, πενθεριδῆ, ὡς ὁ Dittenberger, θὰ ὑποτιπάζῃ ὅτι ὁμοῦνται ἐξ ὀνομαστικῆς ἀδελφιδεύς, θυγατριδεύς, πενθεριδεύς, ὁ πενθεριδεὺς ἀπαντᾷ, ὡς εἶδομεν μικρὸν ἔμπροσθεν, καὶ ἐν ἐνὶ κώδικι παρὰ τῷ πατριάρχῃ Νικηφόρῳ, ἡ δὲ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ πενθεριδέας ἢ ἀπαντῶσα ἐν δύο κώδιξι παρὰ τῷ Θεοδωρήτῳ δὲν πρέπει νὰ χαρακτηρισθῆ κατὰ τὸν ΘΣ ὡς male ἔχουσα, διότι καὶ τὸ πενθερίδας καὶ τὸ πενθεριδέας κατὰ μὲν τὴν ἀρχαίων συνήθειαν male ἔχουσι, κατὰ δὲ τὴν τῶν μεταγενεστέρων bene. Ὑπολείπεται νῦν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ὀνομαστικὴν ΑΔΕΛΦΙΔΗΣ, ἣν ὁ μὲν ἐκδότης τῆς ἐπιγραφῆς δευτονεῖ (ἀδελφιδῆς), περισπᾷ δὲ τὸ νέον Ἀγγλικὸν Λεξικὸν (ἀδελφιδῆς). Ἀλλὰ κανονικώτερα πάντως θὰ ἦτο ἡ παροξύτονος ἐκφορὰ ἀδελφίδης, ὡς πενθερίδης, θυγατριδῆς, ἀνεψιάδης. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα λέγεται οὐ μόνον «θυγατριδῆς: ὁ τῆς θυγατρὸς» ἀλλὰ καὶ «Λαγίδης: ὁ τοῦ λαγοῦ» καὶ «Ἀλεκτορίδης: ὁ τοῦ ἀλέκτορος». Ὁ Nauck μνημονεύσας τὸ λαγίδης καὶ τὸ ἀλεκτορίδης ἐν τοῖς Ἀποσπάσμασιν Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου σελ. 114 προστίθησι τὸ παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 373 Β «ἀλεκτρούνας δὲ καὶ ἀλεκτορίδας τοὺς ἄρρενας» καὶ τὸ παρ' Ἰωάννῃ τῷ Σικελιώτῃ «ἅ πολλοὶ καὶ τῶν ἐν δόξῃ θητόρων περὶ πολλοῦ ποιοῦνται καὶ περιέπουσι πίθηκοι πιθηκίδας κατὰ τὴν παροιμίαν» (Rhetor. Walz τόμ. Γ', σελ. 229, 27). Καὶ τὸ μὲν ἀλεκτορίδας μετὰ τοῦ Lobbeck εἰς Φρόνιχ. σελ. 229 μεταβάλλει εἰς ἀλεκτοριδεῖς, τὸ δὲ πιθη-

κίδας εἰς πιθηκιδεῖς. Ἄλλ' ὁ Kaibel κάλλιον γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀθηναίου τόμ. Β', σελ. 315 ἀλεκτοριδέας, καὶ κατὰ τοῦτο γράφομεν καὶ ἡμεῖς πιθηκιδέας. Παρασημειωτέον δ' ὅτι ὁ Bekker ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Σουῖδα ἀντὶ τοῦ λαγίδης ἐξέδωκε λαγιδεύς, τὸ δὲ ἀλεκτορίδης κατέλιπεν ἄθικτον.

Περὶ τῶν εἰς -ιδεὺς γονεωνυμικῶν διέλαβεν ὁ Valckenaer ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου (Γ', 119) καὶ τοῦ Θεοκρίτου (Ἄδων. στ. 121), ὁ Nauck ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου Ἀποσπασμάτων σελ. 112 κέ. (1848), ὁ Cobet ἐν τῇ Μνημοσύνη 1856, σελ. 103 (Nov. Lect. σελ. 151, 1858) καὶ 1859, σελ. 46 καὶ μετὰ χάριτος ἐν τῷ Λογίῳ Ἐρμῆ σελ. 286 κέ. (1866), καὶ ὁ Naber ἐν τῇ Μνημοσύνη 1899, σελ. 438. Οἱ δύο τελευταῖοι, ὁ Cobet καὶ ὁ Naber, ὑπέδειξαν καὶ γελοῖον τοῦ Πολυδεύκου καὶ τοῦ Εὐσταθίου σφάλμα. Ὁ μὲν Πολυδεύκης Η', 34 γράφει «τὸν δὲ κλέπτην εἶποις ἄν καὶ κλεπτίσκον, ὡς Εὐπόλις. Φερεκράτης δ' εἶρηκε καὶ κλεπτίδης», περὶ οὗ ὁ Cobet γράφει ἐν τῷ Λογίῳ Ἐρμῆ σελ. 287 «Ἦδη συνοραῖς ὅτι τὸ ΚΛΕΠΤΙΔΗΣ (κλεπτιδῆς) ἐκ τοῦ κλεπτιδεὺς ἀντὶ τοῦ κλέπτου πατρὸς νεόττιον ἐπιχαρίτως ὑπὸ τοῦ Φερεκράτους πέλαισται καὶ ὡσπερ τὸ ΚΛΕΠΤΙΔΗΣ τοῦτο πλείστους δὴ ἐξηπάτηκεν, οὕτω καὶ τὸ ΛΑΓΙΔΗΣ». Ὁ δ' Εὐστάθιος λέγει μὲν ἐν σελ. 753, 56 «ὡσπερ χηνιδεῖς λέγονται καὶ περδικιδεῖς καὶ κορωνιδεῖς καὶ ἱερακιδεῖς καὶ περιστοριδεῖς οἱ χηνῶν καὶ περδίκων καὶ τῶν ἐξῆς γόνου, οὕτω καὶ χελιδονιδεῖς οἱ τῶν χελιδόνων», ἀλλ' ἀμνήμων τούτων γράφει σελ. 1821, 25 «παρ' οἷς καὶ ὡς οἶον πατρωνυμικὸν ὁ λαγιδῆς, ὡς καὶ ὁ πελαργιδῆς ὁ τοῦ πελαργοῦ γόνου, καὶ λυκιδῆς ὁ τοῦ λύκου. Οὕτω δὲ καὶ ἀλεκτοριδῆς, φασί, καὶ χηνιδῆς καὶ περδικιδῆς καὶ ἄλλα¹». Δηλαδή δὲν κατενόησεν ὁ Θεσσαλονίκης ὅτι τὸ λαγιδῆς καὶ πελαργιδῆς καὶ λυκιδῆς κτλ. εἶναι ὀνομαστικαὶ πτώσεις πληθυντικῆς ἀριθμοῦ. Ὁ δὲ Nauck ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ σελ. 114 παραθέμενος τὰ τοῦ Εὐσταθίου γράφει: «Qui locus monstrat originem celeberrimae illius corruptionis, qua terminatio -ιδεὺς primum in -ιδῆς, mox in -ίδης detorta est. Quod vitium tot exemplis quasi corroboratum est, ut patronymicam, terminationem -ίδης peculiari regula commendavit Philem. Lex. p. 70. Quae doctrina nonnullos fefellit, ut -ίδης et -ιδεὺς perinde haberent vel ancipiti haerent iudicio».

Ἄλλ' ἡ παρανόησις ἢ ἡ πλάνη αὕτη ἐγένετο χοῆσις ἤδη πρὸ τοῦ

¹ Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Φιλήμων ἐν τῷ Λεξικῷ σελ. 70 παραλαβὼν ἐκ τοῦ Εὐσταθίου.

Εὐσταθίου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ψελλοῦ παρ' ᾧ φέρεται «τῷ πατρὶ ὡσπερ ἄετιδῆς συμπαρίσταμαι» (Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. τόμ. Ε', σελ. 20). Φέρεται καὶ παρὰ τῷ Βλεμμύδῃ Ἐπ. 32, 19 (Λάσκ. Ἐπιστ. σελ. 321) «τοῖς ἄετιδέσι τοῖς ὠκυπτέροις τοῖς δρωσι βασιλικῶς καὶ πατοῦσι πρὸς τὸν οὐρανόν», Ὁ Βυγυ (σελ. XI) γράφει ἄετοειδέσι ἢ ἀετιδεῦσι ἀντὶ τοῦ ἄετιδέσι. Φέρεται παρὰ τῷ Βλεμμύδῃ καὶ «ἀετιδῆ σπουδάζοντα δοκεῖν, ἔξαπελέγγχεις» (σελ. 105, 142 Teubn.) καὶ παρὰ τῷ Ψελλῷ «ὡσπερ δὴ ἄετιδῆ» (Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. τόμ. Ε', σελ. 20). Ὡς δ' εἶπεν ὁ Ψελλὸς ἄετιδῆς καὶ ὁ Βλεμμύδης ἄετιδέσι, ἦν δοτικὴν ὀφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἄετιδής, οὕτω καὶ ὁ γράψας τὴν ἐπιγραφὴν ἀδεληφιδῆς.

Ἦδη ἐπανερχόμενοι ὅθεν ἐξέβημεν παρατηροῦμεν ὅτι πολλοὶ τῶν νέων Ἑλλήνων, οὐ μόνον θύλαξ καὶ πίθηξ ὡς οἱ μεταγενέστεροι ἔγραψαν ἀλλὰ καὶ βόστρυχος, ἔτι δὲ εὔζων ἀντὶ τοῦ εὔζωνος καὶ ἐπίμων¹ ἀντὶ τοῦ ἐπίμονος καὶ διάκων καὶ ἀρχιδιάκων ἀντὶ τοῦ διάκονος καὶ ἀρχιδιάκονος. Ἦκουσα δὲ ἐπανειλημμένως λεγόμενον καὶ τὸ Βουλγαρόφωνος ἀντὶ τοῦ Βουλγαρόφωνοι, ὃ δὲ Στέφανος Ξένος ἐν τῇ Ἡρωίδι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τόμ. Β', σελ. 290 ἐκδ. Λονδ. 1861 ἔγραψε τὸ κομψότατον. ζηλόφθων ἀντὶ τοῦ ζηλόφθονος «Φρικτὴ θέσις τῇ ἀληθείᾳ! εἶπεν ὁ ζηλόφθων Κιουταχῆς».

Ἡμεῖς ἐν τῷ γραμματικῷ ἡμῶν θύλακῷ μόνον τὰ ὀρθὰ ἐπίμονος καὶ εὔζωνος καὶ πίθηκος καὶ διάκονος καὶ Βουλγαρόφωνοι θὰ ἐναποταμιεύσωμεν, οἱ δὲ ἐπίμονες καὶ πείσμονες Ξενίζοντες ἄς ἐναπορρίψωσιν ἐν τῷ ἑαυτῶν θύλακι τὰναντία, καὶ ἐκ τοῦ θύλακος ὡς ἐκ φαρέτρας ἄς ἀποτοξεύωσι τὸν ὕδροθύλακα

¹ Ἐν τοῖς πρώτοις ἠλεγξαν τὸ ἐπίμων ὁ Δ. Μαυροφρύδης ἐν τῷ Δοκιμίῳ Ἰστορ. τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης σελ. 436 (1871) καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Καντακουζηνὸς ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ Βριετοῦ 1869, σελ. 644, ἐνθα λέγονται «Οἱ τοῦτο μεταχειριζόμενοι θεωροῦσιν ἴσως τὸ ἐπίμων κατ' ἀναλογίαν τοῦ πείσμων, νοήμων, κ.τ.λ., ἀλλ' ἀμαρτάνουσιν οὕτως ἔπρεπε νὰ λέγωσι καὶ ἀνυπόμων ἀντὶ τοῦ ἀνυπόμονος». Παρασημειωτέον δ' ὅτι ἐλέχθη καὶ *ἐνεπίμονος. Ἀλλὰ τὸ πείσμων ἀποδοκιμάζει ὁ Κόντος ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 17', ἐνθα γράφει «Ἐπλάσθη δ' ἐκ τοῦ πείσμων ἢ τὸ ἐπίθετον πείσμων καὶ ἐκ τοῦ συνέπεια παρανοηθέντος τὸ συνεπής, ὅπερ συντεθέν μετὰ τοῦ ἀποφατικοῦ Α ἐγένετο ἀσυνεπής. Τὸ πείσμων ἢ, δ' παρ' οὐδενὶ τῶν δοκίμων εὐρέθη, εἶναι ὁμοίως ἐσχηματισμένον τῷ πλησμων ἢ καὶ πνιγμων ἢ καὶ φλεγμων ἢ, κ.τ.λ., οὐδέποτε δὲ οὔτε πλῆσμων ἢ πνίγμων ἢ φλέγμων ὑπῆρξεν οὔτε πείσμων, ἀλλ' ἐκ τοῦ πείσμων ἢ παρήχθη τὸ πείσμωνικόν, ὡς ἐκ τοῦ πείσμα τὸ πεισματικόν».

καὶ τὸν πίθηκα καὶ τὸν ἡμίονα, τὸν εὔζωνα καὶ τὸν διάκωνα,
τὸν Βουλυαρόφωνα καὶ τὸν ζηλόφθωνα. Νομίζομεν ὅτι ἐδι-
δάξαμεν τὰ ὀρθά, ἐθεραπεύσαμεν τὰ νοσοῦντα ἐν τῇ γλώσση, ἤδη ὑπάρ-
χουσιν, πιστεύω, οἱ θεραπευθέντες, δὲν θὰ λεχθῆ ἡ ἰατρικὴ ἐκείνη ὅησις¹
τὸ μὲν πάθος ἐθεραπεύθη, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀπέθανεν. Ἐὰν δέ τις ἐμμένῃ
τοῖς κυκλουμένοις ἐν τῷ στόματι τῶν πολλῶν, οὗτος

οὔποτε' ἐκ ταυτοῦ μεθ' ἡμῶν πίεται ποτηρίου.

¹ Γαλην. ΙΑ', σελ. 97 Συνήθως λέγεται «ἡ μὲν ἐγχείρησις ἐπέτυχεν ὁ δὲ ἀσθενὴς ἀπέθανεν».

Λ Α Κ Ε Δ Α Ι Μ Ο Ν Ε Σ

Ὁ Κουμανούδης ἐν τῇ Συναγωγῇ Νέων Λέξεων γράφει «Λ α κ ε δ α ί μ ο ν ε ς οἱ (=Λακεδαιμόνιοι) Ἰ. Ρ. Νερουλος 1841».

Τοῦ Λ α κ ε δ α ί μ ο ν ε ς ἀντὶ τοῦ Λ α κ ε δ α ι μ ό ν ι ο ι ἐποιήσατο χρῆσιν πρὸ τοῦ Νερουλοῦ καὶ ὁ Νεόφυτος Δούκας ἐν ἔτει 1805φ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θουκυδίδου πλειστάκις, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τόμῳ σελ. 203 ἔγραψε καὶ Θ ε σ σ α λ εῖ ς ἀντὶ τοῦ Θ ε σ σ α λ οῖ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὸ Λ α κ ε δ α ί μ ο ν ε ς εἶναι πληθυντικὸν τοῦ Λ α κ ε δ α ί μ ω ν δηλοῦν χώρας φερονυμουμένης Λ α κ ε δ α ί μ ω ν. Οὕτως ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου σελ. 34, 5 ἐλέχθη Χ ρ ὄ σ α ι, Θ ἦ β α ι (σελ. 119, 21) Π ὕ λ ο ι (σελ. 174, 31, 1030, 32 Σιράβ. σελ. 350), Κ ο ρ ῶ ν ε ι α ι (σελ. 268, 16), Ἄ ρ ν α ι (σελ. 270, 32), Ὑ α μ π ὄ λ ε ι ς (σελ. 275, 9), Ε ὕ β ο ι α ι (σελ. 278, 41, 306, 28), Ἀ θ ῆ ν α ι π ο λ λ αῖ (σελ. 284, 23), Χ α λ κῖ δ ε ς - Ἐ ρ έ τ ρ ι α ι (σελ. 279, 44), Ἀ σ ῖ ν α ι (σελ. 287, 3), Οἰ χ α λῖ α ι (σελ. 298, 21), Ὑ ρ μ ῖ ν α ι (σελ. 304, 14), Μ ῖ λ η τ ο ι (σελ. 313, 7), Ἐ φ υ ρ α ι (σελ. 316, 23, 933, 16), Ἀ λ ὄ π α ι (σελ. 320, 17), Φ ε ρ α ῖ (σελ. 327, 14), Μ ε θ ῶ ν α ι (σελ. 328, 36, 39 καὶ Ἀρποκρ. σελ. 200, 14), Π ρ ά κ λ ε ι α ι (σελ. 338, 25), Λ ά ρ ι σ σ α ι¹ (σελ. 357, 33, 358, 3, 1107, 55), Ν ὕ σ σ α ι (σελ. 629, 47), Ὀ ρ χ ο μ ε ν οῖ (σελ. 758, 25), Δ ω δ ῶ ν α ι (σελ. 1057, 44), Αἰ γ ι α λ οῖ (σελ. 292, 25), Κ η φ ι σ σ οῖ (σελ. 275, 23), Ἀ σ ω π οῖ (σελ. 275, 23, 291, 26), Ε ὕ ρ υ μ έ δ ο ν τ ε ς (σελ. 941, 42), Ὀ λ υ μ π ο ι (27, 40). Μαο- τυρεῖ δ' ὁ Εὐστάθιος καὶ ἐν τοῖς εἰς Διονύσιον τὸν περιηγητὴν ὑπομνή-

1 Ἄλλ' ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων δι' ἑνὸς Σ ἐξεφέρετο τὸ Λ ά ρ ι σ α ὁμοίως τῷ Κ ρ ῖ σ α καὶ Π ῖ σ α καὶ Ν ῖ σ α καὶ Ἐ μ ι σ α, τούναντιον δὲ διὰ δύο Σ τὸ Ἄ μ φ ι σ σ α. Τεκμηριούσι δὲ τὴν δι' ἑνὸς Σ γραφὴν Λ ά ρ ι σ α αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ θεσσαλικά νομίσματα ἔχοντα γεγραμμένον Λ α ρ ι σ α ἰ ω ν καὶ Λ α ρ ι σ ἰ α ἔ ω ν. Καὶ παρὰ Δημοσθένει τὸ ἄριστον τῶν ἀντιγράφων διέσωσε τὴν ὀρθὴν ἐκφορὰν Λ α ρ ι σ α ἰ ο ς. Ὅμοίως καὶ τὸ Κ η φ ι σ ὄ ς καὶ Ἰ λ ι σ ὄ ς δι' ἑνὸς Σ ὀφείλομεν νὰ γράφωμεν, ὡς αἱ ἐπιγραφαὶ διδάσκουσιν. Καὶ ὁ δῆμος Κ η φ ι σ ι ἄ, ἐξ οὔ ὁ δημότης Κ η φ ι σ ι ε ὕ ς δι' ἑνὸς Σ καὶ οὐχὶ διὰ διττοῦ ΣΣ γραπτέον. Κακῶς δὲ σήμερον παροξυτονοῦσιν τὸ Κ η φ ι σ σ ῖ α ἀρχαῖζοντες δῆθεν διανοίᾳ πρὸ τὸ κ α ρ δ ι ἄ — κ α ρ δ ῖ α, π α ἰ δ ι ἄ — π α ἰ δ ῖ α, κτλ.

μασιν ὅτι ὑπῆρξαν καὶ Λιβύαι (σελ. 248, 6) καὶ Ἄλεξάνδρειαι (σελ. 261, 23) καὶ Κηφισσοί¹ καὶ Ἀσωποί (σελ. 300, 15) καὶ Ἀρέθουσαι (σελ. 306, 28) καὶ Κέρκυραι (σελ. 309, 43) καὶ Ἐϋβοῖαι (σελ. 306, 28) καὶ Χαλκίδες (σελ. 300, 15 καὶ σελ. 310, 12. 333, 2. 349, 23) καὶ Φρυγίαι (σελ., 360, 35) καὶ Τριπόλεις (σελ. 377, 32) καὶ Λαοδικεῖαι (σελ. 378, 10) καὶ Ἀντιόχειαι (σελ. 381, 5) καὶ Νύσσαι (σελ. 405, 17). Ἀναφέρει δὲ καὶ ὁ ἔθνικογράφος Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν τοῖς Γεωγραφικοῖς τὸ ἄνωθι διτταί (σελ. 247, 16) καὶ «Ἀρῆναι πόλεις δύο» (σελ. 117, 15) καὶ «Ἄλεξάνδρειαι ὀκτώκαίδεκα» (σελ. 70, 8). Ἐλέχθη καὶ ὑπὸ τοῦ Στραβῶνος σελ. 620, «πολλαὶ μὲν οὖν αἱ Λάρισσαι» καὶ σελ. 431 «τὸ Θείδειον ἔστι πλησίον τῶν Φαρσάλων ἀμφοῖν τῆς τε παλαιᾶς καὶ τῆς νέας». Φέρεται καὶ ἐν τοῖς εἰς Εὐριπίδην Σχολίοις τόμ. Β', σελ. 328, 4 Schw. «διττὰς δὲ τὰς Εὐρώπας ἀναγράφουσιν ἔνιοι κτέ.» καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀππιανοῦ Συρ. 57 «πόλεις δὲ ὄκιοεν ἐπὶ τὸ μῆκος τῆς ἀρχῆς ὅλης ἑκαταίδεκα μὲν Ἀντιοχείας ἐπὶ τῷ πατρὶ, πέντε δὲ ἐπὶ τῇ μητρὶ Λαοδικείας, ἑννέα δὲ ἐπωνύμους ἑαυτοῦ (τ. ἔ. Σελευκείας), τέσσαρας δ' ἐπιταῖς γυναιξί, τρεῖς Ἀπαμείας καὶ Στρατονίκειαν μίαν. Καὶ εἰσὶν αὐτῶν ἐπιφανέσταται καὶ νῦν. Σελεύκεια μὲν ἦ τ' ἐπὶ θαλάσῃ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ» καὶ 58 «φασὶ δὲ αὐτῷ τὰς Σελευκείας οἰκίζοντι. τὴν μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσῃ κτέ.».

Πολυθρόλητον δὲ κατέστη τὸ στρατήγημα τοῦ Ζωπύρου, ὅπερ μνημονεύει ὁ Ἡρόδοτος ἐν τῇ τρίτῃ § 157-160. Οὗτος ἀκρωτηριάσας τὴν ῥίνα καὶ περικόψας τὰ ὦτα, ἵνα πιστευθῇ ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων, κατώρθωσε νὰ ὑποτάξῃ τῷ Δαρείῳ τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας προστίθησι. «Πολλάκις δὲ Δαρεῖος λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον ἢ Βαβυλωνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐσέσῃ προσγενέσθαι». Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου μνημονευόμενον τοῦ Ζωπύρου στρατήγημα καὶ τοὺς λόγους τοῦ Δαρείου ἀναφέρει καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς Ἠθικοῖς σελ. 173 Α «πολλάκις ὁ Δαρεῖος εἶπεν οὐκ ἂν ἐθελῆσαι λαβεῖν ἑκατὸν Βαβυλωνάς ἐπὶ τῷ μὴ Ζώπυρον ἔχειν ὀλόκληρον» καὶ ὁ παιγνιώδης Λουκιανὸς ἐν Διὶ Τραγωδῶν § 53 «Ἀλλά, ὦ Ἐρμῆ, τὸ τοῦ Δαρείου πάνυ καλῶς ἔχον ἔστιν, ὃ εἶπεν ἐπὶ τοῦ Ζωπύρου ὥστε καὶ αὐτὸς ἐβουλόμην ἂν εἶνα τοιοῦτον ἔχειν οἶον τὸν Δᾶμιν ξύμμαχον ἢ μυριάς μοι Βαβυλωνάς ὑπάρχειν». Ὁ δὲ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ταυτίζων τὸν Ζώπυρον καὶ τὸν Μεγάβυζον (Μεγάβαζον ἄλλοι) ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Γ', 19, 2 λέγει «Μεγαβύζου τοῦ καὶ Ζωπύρου φίλου ὄντος Δαρείου τοῦ βασιλέως, μαστιγώσαντος δ' ἑαυτὸν καὶ τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἀκρωτήρια ἀποκόψαντος διὰ

τὸ αὐτόμολον γενέσθαι καὶ Βαβυλῶνα προδοῦναι Πέρσαις, φασὶ βαρέως φέρειν τὸν Δαρεῖον καὶ εἰπεῖν βούλεσθαι τὸν Μεγάβυζον, εἰ δυνατόν ἦν, ἄρτιον γενόμενον ἢ δέκα Βαβυλῶνας λαβεῖν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν». Ἄλλ' ἕτερος μὲν Ζώπυρος, ἕτερος δὲ Μεγάβυζος ἢ Μεγάβατος κατὰ τὸν Ἡρόδοτον Δ', 143. Πρβ. καὶ Εὐστάθιον σελ. 240, 44. Τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς παροιμίαν ἔπεσεν, ἣν μνημονεύει ὁ Ἀποστόλης Γ', 14 «κρείσσων Ζώπυρος ἔκατ' ὅν Βαβυλῶνων». Πῶς κρίνει τὸν ἀκρωτηριασμόν ὁ Κοραῆς δύναται τις νὰ διεξέλθῃ τὰ γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς ἐν τῷ Προδρόμῳ τῆς Ἑλλην. Βιβλιοθήκης σελ. ρια.

Ὁ Κομμανοῦδης μνημονεύει ἐν τῇ Συναγωγῇ Νέ. Λέξεων καὶ πληθυντικῶς τὸ Ἑλλάδες σελ. 354 «Ἑλλάδες αἶ Ἀκρ. 11 καὶ 12 Ἀπρ. 1895 καὶ 27 Μαΐου 97». Ἐν τῷ ΘΣ. μνημονεύεται τὸ Ἑλλάδες ἐπιθετικῶς. Ἀλλὰ καὶ ὀνοματικῶς ἡμεῖς ἐνετύχομεν τῷ Ἑλλάδες παρὰ Νικηφόρῳ τῷ Γρηγορᾷ τού. Α', σελ. 477, 23 Bonn. «ἡμεῖς δ' οὐδ' ἀξίως θρηνεῖν ἔχομεν σήμερον ὅλας Ἑλλάδας αὐταῖς Ἀθήναις συγκαταδύσας (ὁ Λακεδαιμόνιος Λύσανδρος)». Εἶπε δ' οὗτος καὶ «ὄπσοα γεωργοῦσι λίμναι Κωπαῖδες τε καὶ Μαιωτίδες καὶ ποταμοὶ Τανάϊδες». Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὁ πληθυντικὸς ἐτέθη δεινώσεως χάριν, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ἵνα δηλώσῃ ὁ συγγραφεὺς λίμνας τοιαύτας, οἷαι ἡ Κωπαῖς καὶ ἡ Μαιωτίς εἰσι, καὶ ποταμοὺς οἷος ὁ Τανάϊς. Ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ ξ. 199 λέγει «ἐκ μὲν Κρητῶν γένος εὐχομαι εὐφροσύνης», περὶ οὗ ὁ Εὐστάθιος γράφει «πληθύνας τὸ ὄνομα πρὸς ἔμφασιν τοῦ μεγέθους τῆς νήσου» (Ἴδε καὶ Van Leuwen εἰς Ὀδύσσ. σελ. 391). Ὁ κωμικὸς ἐν τοῖς Βατράχοις στ. 927, ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ Αἰσχύλου καὶ Εὐριπίδου παρόντος τοῦ Διονύσου ὡς κριτοῦ ποιεῖ τὸν Εὐριπίδην λέγοντα «σαφές δ' ἂν εἶπεν οὐδὲ ἐν — ἀλλ' ἢ Σκάμανδρους καὶ τάφρους ἢ ἄσπίδων ἐπόντας γρουπαέτους χαλκηλάτους καὶ ῥήμαθ' ἱππόκρημνα» ἦτοι ὁ Αἰσχύλος οὐδὲ ἐν καθαρὸν καὶ σαφές συνηθίζει νὰ λέγῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ δράμασι, ἀλλὰ μνημονεύει ἐν αὐτοῖς ἢ Σκάμανδρους καὶ τάφρους, τ. ἔ. μάχας παρὰ τὸν Σκάμανδρον ἢ κοσμεῖ τὰς ἀσπίδας ποικίλοις μυθικοῖς τέρασιν, ἐν αἷς καὶ ἐπιγραφαὶ ὑπάρχουσιν ἔχουσαι λέξεις καὶ φράσεις ἱπποκρήμους» (Πρβ. Αἰσχύλ. Ἐπτ. ἐπὶ Θήβ. στ. 385 - 450. Προμηθ. στ. 135. 395). Ἐν δὲ στ. 1056 τῆς αὐτῆς κωμωδίας λέγεται «ἦν οὖν σὺ λέγῃς Λυκαβηττοὺς καὶ Παρνασῶν (Παρνήθων Bentley) ἡμῖν μεγέθη, τοῦτ' ἐστὶ τὸ χρηστὰ διδάσκειν; ὃν χοῖν φράζειν ἀνθρωπεύως;» ἦτοι Καὶ λοιπὸν ἠθικὴ διδασκαλία εἶναι νὰ ποιῆσαι χοῖσιν ῥημάτων μεγάλων δίκην ὁρέων ὡς ὁ Λυκαβηττὸς καὶ ὁ Παρνασὸς (ἢ ἡ Πάρνης);

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Ἄλλ' ἴσως τις ἐρωτήσῃ οὐδεὶς, ὡς ὁ Ἰάκωβος Νερουλὸς καὶ ὁ Νεόφυτος Δούκας ἐλάλησεν; Μόνοι οὗτοι εἶπον ὁ Λακεδαίμων καὶ οἱ Λακεδαίμονες; Οὐδεὶς πρὸ αὐτῶν τὸ κομ-

φὸν Λακεδαίμων κομψῶς ἐχάραξεν : Οὐδὲν ἄρρητον πολλάκις εἶπομεν. Τῇ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ Σεπτεμβρίου, Ἰνδικτιῶνος ἐνάτης (1416) ἔγραψεν ὁ Μάζαρις ἐν Νεκρ. Διαλ. ΚΒ' (σ. 239 Elissen) «Λακεδαίμονες, Ἴταλοί, Πελοποννήσιοι, Σθλαβῖνοι, Αἰγύπτιοι καὶ Ἰουδαῖοι κτέ.» καὶ ὁ Γεώργιος Φραντζῆς σελ. 96, 12 Teubn. «ὅταν ὁ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς περάσας ἐκ τῆς Ἀσίας μετὰ τοῦ μυριαριθμήτου ἐκείνου στρατοῦ ἦρχετο κατὰ Λακεδαιμόνων». Ἀμφότεροι συγγραφεῖς τοῦ ἐσχάτου ἑλληνισμοῦ, ὧν τὴν γλῶσσαν πᾶς φιλόκαλος ὀφείλει πόρρωθεν ν' ἀσπάζηται. Ἴσως δ' ἔγραψαν οὗτοι Λακεδαίμονες ἑναυλον ἔχοντες τὸ Λάκωνες. Σφάλμα δὲ τῶν ἀντιγραφέων εἶναι, ὡς παρατηρήθη πρὸ πολλοῦ, τὸ ἐν τῷ περὶ Πολιτειᾶν τοῦ Ἡρακλείδου σελ. 6, 4 Schn. ἀπαντῶν «τὴν Λακεδαίμονα πολιτείαν» ἀντὶ τοῦ «τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν», ὅπερ καὶ ἐν τισι κώδιξι φέρεται, καὶ τὸ παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ ΙΕ' 83 «συνειωτέραν δὲ στρατηγίαν τὴν τοῦ Λακεδαίμονος ἠγήσατο» καὶ τὸ παρὰ Γρηγορίῳ τῷ Κορίνθου περὶ Ἀτθ § 61 «ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τοὺς Λακεδαίμονιους λέγει τὸν Λακεδαίμονα», περὶ οὗ ὁ Schäfer σελ. 127 γράφει «λίαν ἀήθως ἐρρήθη ἀντὶ τοῦ τὸν Λακεδαιμόνιον. Οὕτω καὶ παρὰ Διοδώρῳ ΙΕ', 83, ἐνθα οἱ ἐρμηνευταὶ προσέκρουσαν» καὶ σελ. 1000 «Τόσον ἀηθες τοῦτο, ὥστε καὶ ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ Διόδωρος ὑποπιεῦω διεφθάρη, διότι οἱ βιβλιογράφοι τὴν βραχυγραφίαν κακῶς συνεπλήρωσαν». Ὁ δὲ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾶ τόμ. Γ', σελ. 386 μνημονεύσας καὶ τὰ τρία χωρία γράφει «Οὐδαμῶς ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἐρρήθη τὸν Λακεδαιμόνιον ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου καὶ τοῦ Λακεδαιμόνιου ὑπὸ τοῦ Διοδώρου, ἥκιστα δ' ἡ γνώμη ἡμῶν μεταβάλλεται ἔξ ὧν λέγει ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 303». Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ νέος τοῦ Διοδώρου ἐκδότης κατεχώρισε τὴν διόρθωσιν τοῦ Rhode Λάκωνος σημειούμενος «Λακεδαίμονος Ο (ἦτοι πάντες οἱ κώδικες), Λακεδαιμονίου Steph.»

Ὡς δ' εἶπεν ὁ Μάζαρις Λακεδαίμονες ἀντὶ τοῦ Λακεδαίμονιου καὶ ὁ Γεώργιος Φραντζῆς Λακεδαιμόνων ἀντὶ τοῦ Λακεδαιμονίων, οὕτω καὶ Βαβυλώνες ἀντὶ τοῦ Βαβυλώνιου ἐφθέγγατο ἢ ὑπὸ Ἐρινύων καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος κατεχομένη Σιβύλλα «καὶ Πέρσας ὀλέσει καὶ Ἰβήρας καὶ Βαβυλώνας» καὶ «Ἰνδοί τ' Ἀρμένιοι τ' Ἀραβες Πέρσαι Βαβυλώνες» (Σιβύλλ. Χρησμ. Η', 116 ΙΓ', 33), ἐνθα καὶ τὰ δεσμὰ τοῦ μέτρου κωλύουσι πᾶσαν μεταβολήν.